

30. møde

Fredag den 12. december 1986 kl. 10.00

Dagsorden:**1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 15:**

Forespørgsel til socialministeren [om, hvilke initiativer socialministeren agter konkret at tage med henblik på en forbedring af børns opvækstvilkår].

Af Jytte Andersen (S) m.fl.

2) Forhandling om redegørelse nr. R 9:

Arbejdsministerens redegørelse af 20. november 1986 om en offensiv arbejdsmarkeds-politik.

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 37:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af reglerne om bortfald af supplerende arbejdsløshedsdagpenge.

Af Lilli Gyldenkilde (SF) m.fl.

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 38:

Forslag til folketingsbeslutning om generel adgang til betalt frihed til uddannelse.

Af Elisabeth Bruun Olesen (VS) og Albrechtsen (VS).

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 40:

Forslag til folketingsbeslutning om vikardækning ved barselorlov.

Af Jytte Andersen (S) m.fl.

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 28:

Forslag til folketingsbeslutning om en beskæftigelses- og erhvervsindsats for Vestjylland.

Af Rahbæk Møller (SF) m.fl.

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 42:

Forslag til folketingsbeslutning om en lovgivning vedrørende produktsikkerhed.

Af Lissa Mathiasen (S) m.fl.

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 66:

Forslag til folketingsbeslutning om en lovgivning om kommanditselskaber.

Af Svend Andersen (S) m.fl.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 15:

Forespørgsel til socialministeren [om, hvilke initiativer socialministeren agter konkret at tage med henblik på en forbedring af børns opvækstvilkår].

Af Jytte Andersen (S) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 9/12 86).

Første næstformand (Knud Østergaard):

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forhandling om redegørelse nr. R 9:

Arbejdsministerens redegørelse af 20. november 1986 om en offensiv arbejdsmarkeds-politik.

(Redegørelsen anmeldt 20/11 86. Redegørelsen givet 20/11 86. Beslutning om forhandling 25/11 86).

Forhandling**Kaj Poulsen (S):**

Jeg vil starte med at rose ministeren for det, der er grund til at rose ministeren for i denne redegørelse om et offensivt arbejdsmarked. Ministeren indleder med at sige:

[Kaj Poulsen]

»Således som udsigterne for økonomien, arbejdsmarkedet og den teknologiske udvikling tegner sig, vil der blive stillet store omstillingskrav til arbejdstagere, virksomheder og arbejdsmarkedsmyndigheder.«

Dette udsagn er vi i Socialdemokratiet 200 pct. enige med regeringen i. Men så er det også slut med ros, hvad angår denne redegørelse. Vi forstår ikke, hvorfor ministeren ikke kommer med nogle bud på disse store krav til fremtidens arbejdsmarked eller i bedste fald kommer med nogle hentydninger, så alle, der interesserer sig for fremtidens arbejdsmarked, kan se, at ministeren vil noget. Der er utilstrækkelige hentydninger, eller også er det formuleret således, at man ikke kan se, om regeringen overhovedet har nogen bud på disse store problemer for fremtidens arbejdsmarked.

Vi tror, arbejdsministeren har givet op over for de problemer, som skal løses. Det er vores opfattelse, at ministeren ikke fremlægger en redegørelse om en offensiv arbejdsmarkedspolitik, men en redegørelse for en arbejdsmarkedspolitik, som kan betegnes som laden-stå-til eller en passiv politik.

Vi er som sagt enige med ministeren i, at vi er nødt til at give arbejdskraften muligheder for at tilegne sig øgede kvalifikationer. Vi er også enige i, at der må stilles krav til virksomhederne om en bedre personaleplanlægning. Arbejdskraftens kvalifikationer kan kun øges ved, at der gives muligheder for uddannelse.

Ministeren siger i redegørelsen, at de arbejdsmarkedsrettede uddannelser skal fordobles over en 10-årig periode for at nå dette mål. Det tror vi ikke er nok, eller vi vil sige: det er naturligvis ikke nok. Med de produktionsmetoder, vi i dag kan se bliver fremtidens, og med det antal lønmodtagere, som i dag er uden egentlig erhvervsuddannelse, er det klart, at ministeren her skyder alt, alt for lavt.

Vi finder det underligt, at regeringen i en arbejdsmarkedspolitisk redegørelse ikke finder anledning til overhovedet at beskæftige sig med de 220.000 ledige, vi har i dag, og som regeringen selv skyder på i 1987 vil blive 250.000-260.000, men som Det Økonomiske Råds formandskab siger vil blive over 300.000. Ikke et ord, ikke en antydning om, hvad regeringen agter at gøre på dette område. Det er katastrofalt.

Heller ikke et ord om de langtidsledige, som på trods af uddannelsesstilbud ikke får mulighed for beskæftigelse, og hvor mellem 10.000 og 20.000 i 1987 og 1988 kan forvente at komme på nedsatte dagpenge. Ikke et ord.

Vi kan vel forvente, at ministeren i lighed med, hvad andre ministre i denne regering har gjort ved lignende lejligheder, siger: nu må vi undersøge – eller: der vil komme forslag senere. Eller vi kan måske forvente, at ministeren vil fortælle os her i dag, at der vil komme en senere redegørelse. Ikke et ord om de store, aktuelle problemer. Ministeren tager de alvorligste problemer, vi har på arbejdsmarkedet, i stiv arm. Han har ofret ganske få linjer på områder, hvor der er kolossale problemer i dag.

Det er bl.a. kvindearbejdsledigheden. Vi ved i dag, at andelen af de arbejdsløse, som er kvinder, nærmer sig de 70 pct. Alligevel siger ministeren kun almindeligheder, og at det kræver holdningsændringer hos alle andre end hos dem, hvor det måske er mest nødvendigt, nemlig regeringen. Regeringen giver bare op over for problemerne. Pæne ord og talemåder gør det ikke. Vi må have nogle bud fra regeringen om, hvad den agter at gøre. Det er vel det, man bruger redegørelsesdebatter til.

Ungdomsarbejdsledigheden: ligeledes kun få ord. Ministeren vil undersøge, skriver han. Hvor lang tid skal disse undersøgelser stå på? Hvad har regeringen tænkt sig der skal gøres? Ikke et ord i redegørelsen.

Man må her huske på, at det eneste, denne regering har foretaget sig på dette område, er at skære næsten samtlige initiativer bort, der skulle bekæmpe ungdomsarbejdsledigheden, således at det flyder.

Om arbejdstid og tryghed i ansættelsen svinger ministeren sig op til at fortælle, at en mere fleksibel arbejdstid kan bidrage til disse punkter. Tak skal du ha'! Vi troede faktisk, at tryghed i ansættelsen og arbejdstidsproblematikken drejede sig om noget helt andet. Tiden her i dag levner ikke mulighed for at belære ministeren om det, men hvis ministeren er interesseret, kan han få enetimer bag efter, og det skal ikke koste ham noget. Jeg tror faktisk, det er nødvendigt.

Regeringen taler meget om lovgivning angående medejendomsret. Senest har vi i dag hørt, at man har svært ved at blive enig om at komme frem med nogle forslag. Ikke et

[Kaj Poulsen]

ord i redegørelsen. Det beviser kun, at regeringen kigger i bakspejlet for at få øje på fremtidens arbejdsmarked. Det er for fantasi-løst, og det duer ikke.

Jeg har tidligere talt om nødvendigheden af flere muligheder for uddannelser. Her siger ministeren, at de, der har en ringe eller ingen grunduddannelse, har behov for kvalifikation, der er så brede, at de rustes til at klare de nye omstillinger. Det er godt, og det er et rigtigt udsagn, men det er bemærkelsesværdigt, fordi vi netop i disse dage oplever ministeren skære ned på de ordinære uddannelser og lægge vægt på de virksomhedstilpassede kurser på specialarbejderskolerne.

Her har vi igen et bevis på, at regeringen siger et og gør det stik modsatte. Der bliver nemlig ingen bredde i de virksomhedstilpassede kurser, og vi er bange for, at ministeren lægger for stor vægt på disse kurser. Vi får ingen bredde i specialarbejderuddannelsen ved dette.

Socialdemokratiet er enig med ministeren i, at en bedre personaleplanlægning i virksomhederne er nødvendig. Vi må naturligvis stille krav om, at virksomhederne kommer med bedre oplysninger om deres behov for arbejdskraft og uddannelser. Vi spørger bare: hvordan har ministeren tænkt sig at indrette lovgivningen, således at dette også sker? Ingen antydninger af det i redegørelsen.

Vi er også enige med ministeren i, at AF-systemet skal bruges mere, og at det skal bruges bedre. Det er nødvendigt, for at vi i fremtiden kan få planlagt de rigtige uddannelser på de rigtige tidspunkter og til de fremtidige behov. Problemet på dette område er bare, at regeringen i de år, den har siddet, har skåret ind til marven af, hvad AF overhovedet kan tåle, bare for at opfylde de krav, der stilles til systemet i dag. Man har fjernet stillinger, man har nedlagt kontorer og gjort servicen ringere, og ministeren taler i tide og utide om alle de nye opgaver, AF skal løse. Det er hovedløst, og man gør det modsatte af, hvad man siger man vil.

Den glædelige nyhed, vi får fra ministeren i dag, er, at der nu er bevilget 3½ stilling til AF på landsplan for at klare de her problemer.

Vi kan ikke være uenige med ministeren i, at en stærkere regionalisering kan være ønskelig. Vi ønsker at vide hvordan. Vi ønsker, at dette skal være et lovdækket område, og

vi regner med, at ministeren vil forelægge for Folketinget, hvilke hensigter ministeren har. Men vi finder det uacceptabelt, hvis ministeren kun ønsker at regionalisere elendigheden og bekæmpelsen af arbejdsløsheden ud til kommunerne. Det er ikke den måde, vi be-
tragter regionalisering på.

Vi ønsker mere end antydninger, og redegørelsen antyder, at det er kommunerne, der skulle have den større kompetence. Vi finder det afgørende, at arbejdsmarkedets parter og kommunerne i samarbejde på det lokale plan får tillagt kompetencen i arbejdsmarkedsnævnene.

Sammenfattende må det siges om denne redegørelse, at den er for dårlig, den er for defensiv, og den er vel stort set kun det papir værd, den er skrevet på, fordi den kan bruges som genbrugspapir. Denne redegørelse kan som de øvrige redegørelser, vi har set fra regeringen i denne samling, kun karakteriseres således: den er udtryk for fotokopieringsmaskinens triumf. De eneste, der vinder på det, er Rank Xerox. Taberne er i dette tilfælde de ledige, arbejdsmarkedet, erhvervslivet, kort sagt: Danmark.

Jette Thomsen (KF):

Først lidt om de faktiske forhold. Vi ved, at i 1982 var 9,8 pct. af den danske arbejdsstyrke uden job, medens det i det øvrige Vesteuropa lå på gennemsnitligt 9,2 pct. I dag er ledigheden herhjemme reduceret til 7,5 pct., mens ledigheden i Vesteuropa ventes at nå op på 11 pct. Med andre ord: mens ledigheden i de sidste fire år er vokset med 20 pct. i Vesteuropa, er den faldet med 20 pct. i Danmark. Og i dag skønner arbejdsmarkedsnævnene, at ledigheden i januar kvartal 1987 vil være på 243.000 personer, altså en yderligere reduktion på 7 pct. i forhold til januar 1986. Det er nu slet ikke så ringe.

Vi ved også alle sammen, at den imponerende beskæftigelsesfremgang på 130.000 job i Danmark hovedsagelig er sket i den private sektor, inden for fremstillingssektoren.

Alt det betyder, at der er fuld beskæftigelse i visse regioner af landet, men samtidig betydelig ledighed i andre. Men med mere end 500.000 jobskift om året ændrer arbejdsmarkedet karakter så at sige fra dag til dag. Derfor er det uden mening at opføre ar-

[Jette Thomsen]

bejdsmarkedsflaskehalse i tal. Men vi må konstatere, at de er der, og at de også fremover vil være der. Derfor skal de arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger give os en helt anden arbejdskraftsituation end i 1970'erne.

Det er hr. Kaj Poulsen tilsyneladende slet ikke klar over. Hr. Kaj Poulsen har ikke uventet kritiseret stort set alt i denne redegørelse, men er ikke kommet med et eneste bud på, hvad vi kunne komme frem til. Vi har inviteret til en god og konstruktiv debat. Det skal vi tilsyneladende ikke have.

Men vi vil gøre noget ved det, og vi vil have det her samfund til at fungere, og nøgleordet hedder samspil. Arbejdsmarkedspolitikken og den økonomiske politik skal spille sammen. Arbejdsmarkedspolitikken og uddannelsespolitikken skal spille sammen. De offentlige myndigheder og arbejdsmarkedets parter skal spille sammen, både på det regionale og på det centrale niveau.

Arbejdsstyrkens gennemsnitsalder vil stige, og det betyder, at flere skal efteruddannes og rigtig mange omskoles til områder, som de ikke hidtil har beskæftiget sig med. Og de faglige kvalifikationer skal være så fleksible, at de hurtigt kan klare disse omstillinger. Det vil betyde, at virksomhederne skal være langt bedre til at formulere deres fremtidige arbejdskraftbehov.

Det kan godt være, at det kræver, at man sætter nogle ressourcer af til personaleplanlægning, men det må vi forlange og gøre klart. Det gavner jo dem selv i sidste ende. Hvis hr. Kaj Poulsen her antyder tvang ved lovgivning over for virksomhederne, må vi melde fuldstændig fra. En tvangsordning i denne sammenhæng er fuldstændig meningsløs, og en tvangsordning vil ikke være forenelig med AF-systemets profil som et serviceorgan. En sådan ordning kan medføre, at arbejdsmarkedsnævnene opfattes som politibetjente over for virksomhederne.

Virksomhederne må forvente, at det offentlige yder bistand til omstillinger og tilpasninger. Virksomhederne skal i kraft af ny teknik og ændrede markedsforhold meget hurtigt kunne gennemføre ændringer i produktionskapaciteten.

Vi vil også i fremtiden tildele AF en meget central og vigtig rolle med at formidle og med at vejlede og med at koordinere deres viden om uddannelsesbehov til uddannelsesstederne og få tilbagemelding, så AF hele

tiden kan justere deres arbejdsmarkedsovervågning.

Det vil i det hele taget være nødvendigt at få alle de servicemuligheder, det offentlige giver i dag, frem i lyset. Det skal være lettere for brugerne at finde netop den uddannelse, der passer i deres situation. Det kan godt være, at det er svært at pege på en model, vi kan bruge over hele landet, for selv om vi er et lille land, er der mange geografiske forskelle og forskelle i den faglige struktur. Jeg kender fire eksempler.

I Nordjylland – det kan godt ske, at hr. Kaj Poulsen også kender det – er man allerede på tværs af amtsgrænser og kommune-grænser gået sammen om at markedsføre samtlige uddannelser i området på en enkel måde. Det er ikke sket på initiativ af nogen som helst politikere. Det er sket på initiativ af organisationer, og egentlig beder man os om at holde næsen væk, for det går udmærket. De fire områder har også gjort det på forskellig måde, og derfor tror jeg ikke, det er let at komme med nogen fast model.

Derfor er det allervigtigste i arbejdsministerens redegørelse nok, at den lægger op til en større regional handlefrihed og større regional regelfrihed. Jeg er enig med hr. Kaj Poulsen i, at det ikke skal gælde kommunerne alene. Tværtimod skal både AF og arbejdsmarkedets parter spille en meget central rolle på det område. Det gælder såvel de enkelte aktiviteters karakter som prioriteringen mellem de forskellige grupper: de unge, de 25–29-årige, kvinder, langtidsløse og indvandrere. Selvfølgelig er de bedst til at løse problemerne, som først får kendskab til dem.

Det vil også gøre det lettere for alle de skræddersyede og jobrelaterede kurser, der findes et hav af alle vegne. I god forståelse og godt samarbejde med de kendte og bestående uddannelsessystemer og med arbejdsmarkedets parter gør de et stort og grundigt og godt arbejde ude i regionerne.

Vil man hjælpe kvinderne, og det vil vi i høj grad, er det også her den lokale indsats, som skal styrkes. Selv om kvinderne har haft en pæn andel af beskæftigelsesfremgangen, og selv om tendensen fra januar til oktober i år viser et yderligere fald for kvindernes vedkommende og en lille stigning for mændenes, så er kvindernes ledighed alt for stor. Men uanset ligestilling har kvinderne nogle

[Jette Thomsen]

problemer med transport og børnepasning, som vi ikke bare kan feje af bordet.

For de allerfleste ledige kvinder gælder det, at de er usikre over for en uddannelses-situation. Kort sagt, de ønsker sig aller mest et job. Og kræves der et kursus eller omsko-ling, er det vigtigt, at det sker så lokalt, at de kender andre på kurset, men også, at der er udsigt til job bagefter. Der skal være mening med det for kvinderne. Derfor er den lokale indsats på det område af uvurderlig betyd-ning, og det småsimrer alle vegne. Lad os skabe rammerne for de initiativer, så vil der ske store fremskridt.

Noget af det mest glædelige i 1985-86 er de mange lære- og praktikpladsaftaler, der er indgået. Tallet var i 1985 det absolut højeste, nemlig godt 44.000, og det ser ud til, at vi her i 1986 når op på 50.000. De helt unge har altså fået det væsentlig bedre og tryggere.

Vi skal også sætte ind over for de unge, der er blevet ældre, og med det forslag fra Socialdemokratiet, vi nu er gået med i, ser det ud til, at vi kan gøre en meget væsentlig og målrettet indsats. Arbejdsministeren har allerede bebudet, at både på det område og på kvindernes område, altså disse båse, vil der ske store forandringer.

Med disse initiativer er der lagt op til både en fleksibel og en dynamisk arbejdsmarkedspolitik.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Det, der kaldte mig op, var fru Jette Thomsen, der bad om oppositionens bud på, hvordan man skal løse arbejdsmarkedsp- roblemerne.

Jeg kan godt forstå, at fru Jette Thomsen eftelyser det, for hun finder absolut ingen bud i det, regeringen har lagt frem. Hvis fru Jette Thomsen havde lyttet efter, hvad jeg sagde i min ordførertale, ville fru Jette Thomsen også have opfattet, hvad det var, der var Socialdemokratiets bud. Mon ikke det bare skulle betragtes som en smart be- mærkning?

Fru Jette Thomsen bekræftede, hvad jeg sagde i min ordførertale: vi skal stille krav til virksomhederne. Hvis vi som politikere vil have, at fremtidens arbejdsmarked skal fun- gere rigtigt og normalt og få den rigtige ud- dannelses fremskaffet, så må vi stille krav om

at få meldinger. Og så kom det frem, det, jeg var klar over: vi må forlange og gøre det klart, men vi må endelig ikke tvinge dem. Hvordan vil fru Jette Thomsen sørge for at få disse meldinger frem?

Jeg må ærlig talt sige, at det var utrolig pauvert, hvad fru Jette Thomsen havde at sige om kvindeledigheden. De største proble- mer, man havde på dette område, var trans- port og børnepasning. Man skulle have lagt kurserne lokalt. Det, regeringen sagde, da man lavede loven om jobtilbud, var, at man geografisk skulle have tilpaset de uddannel- ser, således at de, der ikke har forudsætnin- ger for at være på arbejdsmarkedet, kunne få uddannelse. Hvad har man gjort? Intet. Det er ikke geografisk tilpasset, og det hjælper ikke noget, at man bliver ved med at gentage det. Det hjælper ikke noget. Der må altså handling til.

(Kort bemærkning).

Jette Thomsen (KF):

Jeg må gøre et par bemærkninger til hr. Kaj Poulsens forslag om, at virksomhederne skal tvinges, og hans spørgsmål om, hvordan vi vil klare det.

Virksomhederne er fuldt interesseret i at planlægge, men der skal også være fleksibili- tet i det, for planlægning på længere sigt for- udsætter, at arbejdsmarkedet ikke forandrer sig, men det forandrer sig med kolossal hast. Med den bedre analysevirksomhed og over- vågningsindsats i arbejdsformidlingen de al- lerfleste steder – der er måske problemer få steder – vil det ske ganske gradvis og ganske automatisk. Man er selv interesseret i det.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg er enig med fru Jette Thomsen i, at arbejdsmarkedet forandrer sig med kolossal hast, og de, der har bedst mulighed for at følge med i, hvad fremtidens behov er, er naturligvis virksomhederne.

Det, der er spørgsmålet, er: hvordan får vi de oplysninger frem til arbejdsmarkedsmyn- dighederne? Ministeren peger på, ganske rig- tigt, at vi skal have dem frem, men ikke et ord om hvordan. Det må altså ikke ske ved lovgivning, kan jeg forstå. Hvordan så?

(Kort bemærkning).

Jette Thomsen (KF):

Arbejdsministeren peger også på en meget større lokal kontakt mellem den enkelte virksomhed og den enkelte medarbejder i AF-systemet, og igennem denne kontakt får man det frem. Der er ingen, der er mere interesseret end virksomhederne i viden om, hvad man har behov for, også i fremtiden. Der står endvidere, at det er de små virksomheder, der skal have en ekstraordinært stor service på det område, men så skal de også tage imod de medarbejdere, der kommer.

Bjørn Elmquist (V):

Denne regerings politik har ført til nedgang i arbejdsløsheden og til vækst i beskæftigelsen. Det er det første klare og glædelige budskab, mit parti Venstre i dag gerne vil bekræfte, når vi drøfter arbejdsmarkedspolitikken.

Arbejdsministeren kalder sin redegørelse, som jeg gerne vil takke ham mange gange for, for en »redegørelse om en offensiv arbejdsmarkedspolitik«. Man kunne på baggrund af det budskab, jeg lige her bekræftede, måske have tilladt sig at kalde den »en endnu mere offensiv arbejdsmarkedspolitik« for dermed at udtrykke, at vi i firkløverregeringens tid allerede har foretaget mange angreb, vi har allerede indledt en aggressiv generaloffensiv mod arbejdsløsheden over en bred front, dvs. både på det, vi mere traditionelt kalder arbejdsmarkedspolitikens område, og som vi i dag konkret skal drøfte, og på de andre mere generelle økonomiske områder.

Inden jeg går i gang med mere detaljerede bemærkninger til arbejdsministerens redegørelse, er der to overordnede betragtninger, jeg ønsker at fremføre.

Den første har med vores arbejdskraft at gøre. Danmark er som bekendt et råstoffattigt land. Vi har ikke mange råstoffer bortset fra vores primære landbrugsproduktion. Derfor er det rigtigt at fastslå, mener jeg, at arbejdskraften i Danmark er vort vigtigste råstof, og den skal vi hæge om, uddanne vel og sørge for, at den fungerer vel, samtidig med at vi aldrig må forledes til at glemme, at det drejer sig om mange, mange individuelle borgere, som skal have plads på arbejdsmar-

kedet til også at have deres egen identitet og deres egne private ønsker.

Dernæst en enkelt betragtning om flaskehalsproblemerne. Flaskehalsproblemerne kender vi til specielt i fremgangstider eller vel næsten udelukkende i fremgangstider, og nogle vil måske sige, at det er et sundhedstegn, når der begynder at dukke flaskehalsproblemer op, fordi det bekræfter, at økonomien er i fremgang, og at der er vækst i nogle af sektorerne i hvert fald.

Det er rigtigt nok, at vi er i økonomisk fremgang, men alligevel vil vi meget nødig se disse flaskehalsproblemer opstå. Når vi taler om arbejdsmarkedspolitikken i den sammenhæng, i den forstand, arbejdsministeren er inde på i sin redegørelse, drejer det sig om netop at få øje på flaskehalsproblemer og risiko for, at de opstår, så tidligt som muligt, så vi kan analysere dem og styre uden om dem. Det er først og fremmest i den konkrete sammenhæng vi ser arbejdsministerens redegørelse her i dag.

Jeg skal nu gøre et par bemærkninger, nærmest stikordsagtigt, til forskellige dele af arbejdsministerens redegørelse.

Ministeren taler i starten af redegørelsen om familiens betydning og siger, at det lægger op til et krav om større fleksibilitet. Det har vor fulde tilslutning, de linjer, som dækker over så mange ting i redegørelsen, og fleksibiliteten kan jo betyde mange ting. Vi har traditionelt i vort samfund haft mange på arbejdsmarkedet, som har opfattet deres egen identitet og deres eget værd først og fremmest i kraft af den funktion, de har haft på en arbejdsplads. Der har været erhverv, job, hvor man med god ret har udviklet stor stolthed og dyrket en identitet. Men vi skal passe på, at vi i omstillingstider som disse, hvor der er store krav om fleksibilitet og bevægelse på tværs af faggrænser, ikke ender med at have så stor stolthed omkring en faglig identitet, at det overskygger mange andre ting og udgør blokeringer og bremser.

Det vil også betyde, at vi skal være parate til at acceptere, at gamle sondringer mindskes, gamle forskelle efterhånden udryddes. En sondring som faglært/ufaglært kan indimellem godt skabe vanskeligheder, og vi skal nok indstille os på, at det skal gælde bredt i samfundet, organisationer og blandt enkelte borgere og myndigheder – hvem det

[Bjørn Elmquist]

nu kan være – at gamle grænser ikke må spænde ben.

Virksomhederne har i mange år ligget under for krav om produktudvikling, og vi har ved flere lejligheder diskussioner om, om vi i dansk erhvervsliv og i det danske samfund ikke udvikler nok. Der er ikke forskning nok, og den er ikke altid tilstrækkelig målrettet. Men når det kommer til udvikling af arbejdskraften på de enkelte virksomheder og i de enkelte fag, så står det måske endnu værre til end med produktudviklingen. Hvordan står det til med udviklingen af arbejdskraften inden for de enkelte firmaer? Er det ikke en indstilling i mange virksomheder, at det her er en offentlig opgave, som det offentlige bare må klare, som man så vælter over på det offentlige?

Vi tager de bemærkninger, de afsnit i arbejdsministerens redegørelse, der handler om de her ting, som en bekræftelse på, at dette er bekymringer, betragtninger, som arbejdsministeren fuldt ud deler med os.

Det fører til spørgsmålet om større brugerbetaling vedrørende arbejdsmarkedsuddannelserne. Det er vi helt med på, og vi anerkender også, at der ligger en ganske væsentlig offentlig opgave i det. Uden at det skal misforstås, skal jeg føje til: men lad os nu passe på, at den enkelte ikke går hen og drukner i det og bliver umyndiggjort og bliver tvunget ind, bliver indrulleret i efteruddannelsesprogrammer, som måske ikke altid stemmer overens med den pågældendes egne ønsker.

Også hos arbejdsformidlingen lægger arbejdsministeren op til en større individualisering og en større anvendelse af moderne teknologi. Det er meget klogt.

I efteruddannelsen kan vi måske også bringe ny teknologi ind og her følge den linje op, som arbejdsministeren lægger op til, nemlig en yderligere decentralisering. Det vil hjælpe de små og mellemstore virksomheder, og det vil hjælpe mennesker, der bor i tyndt befolkede områder, om vi kan decentralisere. Måske kan vi i et vist omfang føre arbejdsmarkedsuddannelserne og efteruddannelserne, omskolingerne, ud til den enkelte. Vi må kunne drage tv og video ind i disse bestræbelser, så det ikke altid er nødvendigt, at man rejser hjemmefra for at deltage i efteruddannelseskurser.

Ministeren lægger op til noget, som måske godt kan blive svært at udføre i praksis, men

som vi i hvert fald må give vor fulde tilslutning, og det er, at vi på en og samme tid arbejder i retning af en stadig større lokalisering, decentralisering, og alligevel fastholder det centrale overblik. Det lyder paradoksalt, som jeg sagde i starten, fordi det er udviklinger, som kan opfattes som modsatrettede, men samtidig er vi så lille et land og så homogen en befolkning, hvis vi sammenligner med lande og befolkninger omkring os, at hvis ikke vi i Danmark skulle kunne klare det, så vil det være umuligt andre steder. Vi er med på det, som ellers ser ud som en paradoksal opgave.

For så vidt angår kvinderne og de unge arbejdsløse, som er to af de målgrupper, som ministeren specielt omtaler i sin redegørelse, må vi i hvert fald understrege, at de også er afhængige af de generelle beskæftigelsesvilkår. Det er rigtigt, at vi prøver på at karakterisere dem og udskille dem, så vi får en særlig målrettet indsats over for dem, men vi må ikke glemme, at deres problemer afhænger fuldt ud af den generelle udvikling. Er der fremgang i beskæftigelsen, jamen så tegner vilkårene sig også lysere for disse grupper, som ellers er hårdt ramt, og det er dem, som rammes først og hårdest, når tiderne igen en dag måtte blive dårligere.

Der er både i dag og i arbejdsministerens redegørelse peget på ting, der kan gøres. Jeg vil ganske kort erindre om den ligestillingsrapport, som statsministeren offentliggjorde forleden dag, og erklære mig meget enig med de konklusioner, der dér drages. Meget, for ikke at sige alt, står og falder med, at vi får lagt op til nogle holdningsændringer. Disse holdningsændringer, som vi må kræve, skal ske hos myndighederne og hos arbejdsgiverne, men de skal så sandelig ske også ude i befolkningen, hos den enkelte, på arbejdspladsen hos den enkelte kollega.

Hvad angår de unge arbejdsløse, er vi helt med på, at det nu gælder om at få målrettet en indsats for de lidt ældre unge arbejdsløse. Der tegner sig en restgruppe dér, hvorimod det for de helt unge heldigvis ser ud til, at problemet er i kraftig aftagen.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Hr. Bjørn Elmquist talte om familiens betydning, og hr. Bjørn Elmquist sagde, at på

[Elisabeth Bruun Olesen]

grund af den betydning var man fra Venstre enig i arbejdsministerens bemærkninger om fleksibilitet. Jeg vil gerne spørge hr. Bjørn Elmquist: hvor meget mere fleksibel skal normalarbejdstiden være, end den er i dag? Ifølge mange overenskomster – de er forskellige, men bl.a. ifølge HKs – kan man faktisk arbejde fra kl. 6 om morgenen til kl. 18 om aftenen inden for normal arbejdstid. Hvor meget mere skal der åbnes op for, og hvordan gavner det familien, at far er på arbejde på ét tidspunkt, mor på et andet tidspunkt, så familien stort set aldrig er samlet?

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Det gælder hr. Bjørn Elmquists bemærkning om en decentral undervisning; det er vist en ny ting i de pædagogiske begreber. Jeg ville godt bede hr. Bjørn Elmquist om at uddybe Venstres tanker om dette med en video lidt nærmere. Er det sådan, at man forestiller sig, at man skal sende en videomaskine og et videobånd ud til de arbejdsløse, som har brug for en undervisning for at komme ind på arbejdsmarkedet? Det vil jeg tillade mig at hægte sammen med det, der står i arbejdsministerens redegørelse, nemlig: f.eks. bør anvendelsen af simulatorudstyr overvejes. Forestiller hr. Bjørn Elmquist sig – lad os nu lege lidt med fantasien – at man f.eks. kunne sende sådan en drejebænkssimulator ud i hjemmet, og så kunne man sidde og pusle med den i sin ensomhed og dermed komme igennem en videre uddannelse?

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Jeg skal ikke stå og sætte tal på de forskellige arbejdstider, fru Elisabeth Bruun Olesen, men erklære mig enig i det, som står i redegørelsen om, at familiernes muligheder for individuelt at tilrettelægge deres tilværelse efter egne ønsker yderligere skal tilgodeses. Jeg mener, arbejdsmarkedets parter må forhandle sig frem til det, og jeg er også sikker på, at man vil være i stand til at definere det. Jeg kan ikke sætte timer på, og jeg er da enig i, at det ikke altid er et gode for familierne, at der er forskellige arbejdstider, hvor mand og hustru er borte, så de måske aldrig ser hinanden. Men det er ikke nødvendigvis det,

der lægges op til i en fleksibel arbejdstid. Det har også at gøre med problemerne i forbindelse med deltid, med, hvordan man klarer sig på arbejdsmarkedet og i en karriere, hvis man kun er delvis på sin arbejdsplads og ikke har fuld tid.

Til hr. Carsten Andersen: ja, mulighederne er legio, som man siger, der er meget, man kan drage ind i det. Jeg ved ikke, om hr. Carsten Andersens eksempel med drejebænken var det allerbedste eksempel, men jeg er sikker på, at der er mange gode muligheder, og det behøver ikke at være sådan, at man sidder helt alene hjemme hos sig selv. Der er jo også muligheder for, at man sætter sig sammen nogle stykker, så man ikke nødvendigvis skal rejse mange, mange kilometer væk og engang imellem måske endda også være borte hjemmefra for at modtage undervisning.

Det er ikke al arbejdsmarkedssuddannelse, der kan foregå på den måde, men jeg håber meget, at hr. Carsten Andersens fantasi også vil bidrage til at udvikle nye metoder.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Jeg vil blot sige til hr. Bjørn Elmquist, at arbejdsmarkedets parter har forhandlet sig frem til en normalarbejdstid. Mig bekendt er der aldrig en lønmodtagerorganisation, der har krævet, at den normale arbejdstid udstrækkes over en længere periode over døgnnet, sådan at man for den samme løn »har lov« til at arbejde til kl. 10 eller 11 om aftenen. Det er ikke et udtalt ønske hos dem, der skal arbejde. Jeg har aldrig nogen sinde hørt om det.

Jeg vil godt spørge hr. Bjørn Elmquist, hvorfra hr. Bjørn Elmquist ved, at de, der er i arbejde, skulle have et brændende ønske om at få lov at arbejde også om natten eller sent på aftenen eller efter kl. 6 om aftenen.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Jeg vil godt takke hr. Bjørn Elmquist for det svar, for det synes jeg var konstruktivt, og jeg vil da gerne gribe bolden. Jeg synes, det ville være helt fint, hvis vi i dag kunne nå derhen, at der er mulighed for, at mindre grupper af arbejdsløse kan få midler til at

[Carsten Andersen]

sætte et projekt i gang i et efteruddannelsesforløb lokalt, hvor de bor, så de ikke skal rejse så langt, og jeg vil da bede arbejdsministeren om måske at spille med her. Jeg er enig med hr. Bjørn Elmquist i, at en rejse på 25 km den ene vej og 25 km den anden vej hver dag kan være temmelig vanskelig at have med at gøre. Hvis de kunne lave et lokalt kursus, hvor de måske kunne hale nogle lærerkræfter, noget video, noget simulatorteknik ud, så de kunne få nogle ting op at stå, var det måske en vej, vi kunne gå.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Vi går tilbage til talerrækken.

Carsten Andersen (SF):

Arbejdsministerens redegørelse om den offensive arbejdsmarkedspolitik er nok mere offensiv i sit sprogbrug end i sit reelle indhold. Intentionerne er umiddelbart positive, det er nogle fine overskrifter, og der er da også nogle steder tilløb til gode initiativer.

Men det kan vel ikke komme bag på arbejdsministeren, at der er en hel del punkter, som SF ville have givet et ganske anderledes udspil, hvis vi talte om en offensiv arbejdsmarkedspolitik, og vi finder også, at der er en hel del af punkterne, der er hule, set i lyset af den politik, som regeringen ellers fører.

Vi kan godt erklære os enige i indledningen om, at arbejdsmarkedspolitik, erhvervs politik, uddannelses- og forskningspolitik er hjørnestene i den vækst- og beskæftigelsespolitik, som skal præge det danske samfund i de kommende år, men SF er dybt uenig med arbejdsministeren om den måde, som regeringen har sat hjørnestenene på, og vi synes heller ikke, at der er nogen som helst resultater på bordet, som batter noget i forhold til de problemer, vi har i samfundet i dag.

Lad mig tillade mig at tage udgangspunkt i Arbejdsministeriets rapport om arbejdsmarked og arbejdsmarkedspolitik, som netop er udsendt. Her støtter ministeren sig meget til, at det har været muligt at nedbringe arbejdsløshedstallet, og at der er etableret 130.000 nye arbejdspladser. Det skal ministeren ikke lastes for.

Men lad os gå bag ved tallene og se på, hvor de nye arbejdspladser er oprettet. Størstedelen finder vi i sektorer, hvor der ikke er ret meget eksport, men et stort hjemmemar-

kedsforbrug. Det er i hotel og restauration. Det er i detailhandelen, og det er i bygge og anlæg. Først på femtepladsen kommer eksportvirksomhederne. Det er oplysninger, som Arbejdsmarkedets Erhvervsråd har hentet hjem i nogle undersøgelser.

En virkelig offensiv arbejdsmarkedspolitik ville vel rette sig imod det problem, at der sker en udvikling på arbejdsmarkedet inden for nogle forkerte sektorer. Men der er ingenting i denne redegørelse om en offensiv arbejdsmarkedspolitik, som virkelig angiver nogle styringsmekanismer, hvor arbejdsministeren, hvor regeringen vil gå ind og ændre på den udvikling, som er i gang i dannelsen af nye arbejdspladser.

Det er endvidere frustrerende og dybt fortvivlende, at denne offensive politik ikke indeholder ret meget – eller noget – om at bekæmpe arbejdsløshed. Her er der ingen offensiv, og det er jo grundlaget for den dybe politiske modsætning, der er mellem arbejdsministerens sigte med en arbejdsmarkedspolitik og vores sigte med en arbejdsmarkedspolitik.

Derefter vil vi godt tage fat på familien og arbejdspladsen. Vi er også uenige i, at det er de to hovedstæder, hvor det enkelte menneske skal finde tryghed. Vi finder, at det sociale liv i nærmiljøet med et kulturelt indhold og indflydelse på egen livssituation giver lige så stor tryghed og er et lige så stort stædt for tryghed. Men hvis man gik med på arbejdsministerens idé om, at det var familien og arbejdspladsen, der var hovedstæderne for tryghed, hvorfor retter man så ikke en offensiv imod netop dette problem? Hvorfor er regeringen ikke langt mere offensiv over for arbejdsløshedsproblemet særlig i forbindelse med de enlige forsørgere?

Det er hult. Men regeringens familievenlige betragtninger skal bruges i en helt anden sammenhæng, nemlig til at sælge den fleksible arbejdstid, som er arbejdsgiverens modtræk til en nedsat arbejdstid. Det er den nedsatte arbejdstid, der skal styrke familielivet og ikke det, at den ene part går, når den anden kommer hjem. Den slags karruselfamilier er ikke noget at bygge en offensiv arbejdsmarkedspolitik på.

I anden runde vil jeg vende tilbage til uddannelsesspørgsmål og tage fat på de ting, der også mangler en hel del af her.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Stort set er arbejdsministerens redegørelse en tynd kop te. Det er ikke, fordi de små og få tiltag, der er omtalt, ikke er gode nok, men som sagt fordi de er for få og de er for små, og dermed kan man ikke betegne dette her som en offensiv arbejdsmarkedspolitik.

Der er ikke et ord om arbejdstidsnedsættelse, og det på trods af at aviserne i de seneste dage har været fyldt med, at næsten samtlige ministre, nogle er til stede, går ind for nedsættelse af arbejdstiden. Det er helt ladt ude, når man snakker om en offensiv arbejdsmarkedspolitik. Vi kommer jo ikke uden om, at det er et af hovedelementerne, hvis vi overhovedet skal den arbejdsløshed til livs, som vi har, og som stadig væk er alt for stor, på trods af at der er kommet flere i arbejde.

Men jeg skal nøjes med lige at tage fat på et lille afsnit på en af de sidste sider, kvindernes 10 linjer. Siger og skriver 10 linjer fylder kvindeproblematikken, som er et af de største problemer, vi står med på arbejdsmarkedet, i redegørelsen.

Vi ved, at kvinderne bærer den største del af arbejdsløsheden. Vi ved, vi har et kønsopdelt arbejdsmarked, hvor kvinderne stort set er placeret i lavtlønsområder, hvis de da har arbejde. Vi ved, vi har ligeretslove og ligelønslov, som reelt ikke betyder, at kvindernes position på nogen måde er blevet forbedret i den takt, som den burde. I disse år går det tværtimod den modsatte vej på ligelønsområdet.

Det, der reelt er sket de seneste år for at rette op på den skæve kønssammensætning, vi har på arbejdsmarkedet, er, at der er blevet ansat 28 ligestillingskonsulenter, og det er i øvrigt noget, der er foreslået af oppositionen, og som der så har været flertal for, og så har regeringen måttet gå med. Sådan!

Der er skrevet en del pjecer om disse problemer af henholdsvis den tidligere arbejdsminister og undervisningsministeren, og det er så det. Hvor er forslagene om positive særforanstaltninger f.eks. på uddannelsesstederne, så vi får flere kvinder ind? Hvor er forslagene om udvidelse af uddannelseskapa- citeten på områder, hvor vi ved der er flaskehalse og har vidst det i årevis, f.eks. på sygeplejerskeområdet, hvor vi ved, at uanset hvordan man prøver af fikle det ind under

gulvtæppet, så er der faktisk normerede stillinger til rådighed?

Hvor er tanken om enten en gulerod eller en pisk, eller skal vi sige det pænt: tilskud eller afgift, hvis der ikke sker det, at arbejdsgiverne tager lige dele unge pige og unge mænd ind på lære- og praktikpladser? Der er ikke engang lagt op til en diskussion om mål og midler for, hvordan vi overhovedet kommer i gang med at få ændret det mønster, vi har på arbejdsmarkedet, og det er jo en af de vigtigste diskussioner, vi overhovedet kan tage op.

Jeg efterlyser også de helt nye tanker om, hvordan vi får omskolet eller læretrænet de mennesker, der i de store arbejdsløshedsår faldt helt fra. Hvor er de nye tanker, som jeg ved ministeren har fået præsenteret på det ene fad efter det andet? De har måske bare ikke nået at komme med her. Er redegørelsen blevet lavet for tidligt, sådan at man har glemt de grupper, som vi har drøftet og diskuteret meget den sidste tid og talt om hvordan vi får dem i gang, får hentet dem ud af hulerne og ud på uddannelsesstederne, hvor voksenuddannelse, specialarbejderskoler, teknisk skole og hvad vi har gået sammen og laver uddannelser for disse mennesker, disse kvinder, som vi ved ikke går ind i mange af de ordinære uddannelser, fordi de på en eller anden måde er uddannelsesbange. Hvor får vi fat i dem? Hvor er de nye tanker om det?

Jeg håber – og håbet beskæmmer som bekendt ingen – at arbejdsministeren har nogle ord at føje til denne redegørelse, for ellers må jeg nok sige, at det er en trist kop te, hvor man bare appellerer til arbejdsgiverne om at skabe nogle arbejdspladser. Jeg ved godt, man står og smykker sig med, at man har fået, jeg tror, man siger omkring 200.000 i arbejde. Vi har også 243.000 arbejdsløse i januar 1987. Man kan vel så sige: jamen hvis ikke man havde fået nogen i arbejde, så havde vi altså haft 443.000. Selvfølgelig har man fået nogle i arbejde; det ville man have fået, uanset hvilken regering der havde siddet.

Det, der er så forfærdelig trist, er, at man har forgyldt erhvervslivet. Profitterne er blevet større og større ude i virksomhederne, og samtidig er der ikke blevet ansat det antal mennesker, vi kunne formode blev ansat, når man nu forgylder, som man gør. Der mener jeg man har spillet fallit, og når man fastholder den linje, som jo også er hovedlinjen i

[Lilli Gyldenkilde]

redegørelsen, så mener jeg, vi kommer til at spille fallit.

Arbejdsministeren har helt opgivet over for dette fantastisk vigtige at få styret nogle ting, sådan at vi får et andet arbejdsmarked end det, vi kender i dag, ikke mindst af hensyn til kvinderne, som er dem, der bliver sorteret i spillet omkring arbejdspladserne, hvis der ikke gribes radikalt ind på disse områder.

Men som sagt, håbet beskæmmer jo ingen, og jeg håber på, at ministeren har gemt noget til dagen i dag, hvor vi skal diskutere hans redegørelse.

(Kort bemærkning).

Jette Thomsen (KF):

Jeg håber da, at fru Lilli Gyldenkilde er opmærksom på den indsnævring, der har været i forskellen mellem kvinders og mænds ledighed i de tre første kvartaler af 1986. Det kunne godt tyde på, at holdningen er begyndt at ændre sig, for det var jo ikke bare blandt arbejdsgiverne, holdningen skulle ændres, det var også blandt dem, der var på arbejdspladserne, og det var blandt kvinderne selv.

Så mener jeg bestemt – eller har fru Lilli Gyldenkilde glemt det? – at allerede 1.200–1.500 kvinder er omfattet af en forsøgsordning, som arbejdsministeren har sat i sving med kurser af den slags, som er målrettet for kvinder. De er lavet sammen med specialarbejderskolerne, med de teknologiske institutter og arbejdsmarkedets parter. Så jeg synes nok, der er sket noget.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jo, fru Jette Thomsen, jeg kender stoffet udmærket, så jeg ved, hvad der foregår, og som jeg har sagt tidligere, har arbejdsministeren gentagne gange fået serveret på fad gode ideer til at få sat nogle ting i gang; heldigvis har han da taget imod nogle af dem, og jeg håber da, at han vil tage imod endnu flere.

Men problemerne klares jo ikke kun ved at stå og smykke sig med, hvordan det ser ud talmæssigt. Den smule udsving, der har været inden for de sidste tre kvartaler, dykker jo formentlig, for ellers går det helt galt på den anden balance, nemlig mandearbejdsløsheden.

den. Hvis vi regner på regeringens egne tal fra de økonomiske vismænd, må man regne med en arbejdsløshed, som ligger på omkring 250.000 i det kommende år, så det ser ikke ud til generelt at blive bedre på nogen som helst måde, heller ikke for kvinderne.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Ja, nu er vi ude i nøjsomhedens minutter. Fru Jette Thomsen dyrker de små glæder. Men hvis fru Jette Thomsen vil prøve at sætte sig ind i, hvordan gøgeungeeffekten har virket på arbejdsmarkedet, og hvordan gøgeungeeffekten formentlig vil virke fra nu af og indtil vi har 300.000 arbejdsløse, som Det Økonomiske Råds formandskab siger – vi håber bestemt ikke, det går så slemt – så er det sådan på arbejdsmarkedet, at det rammer de svageste grupper hårdest. Hvis vi begynder fra neden, så rammer det kvinder mere end mænd, det rammer ufaglærte mere end faglærte, det rammer arbejdere hurtigere end funktionærer osv.

Det er godt, fru Jette Thomsen kan glæde sig over småtingene her i dag. Men det, vi beder om i en arbejdsmarkedsredegørelse, det er at få at vide, hvad man gør ved dette problem. Vi kan jo ikke bare kigge i bakspejlet, hver eneste gang vi skal løse problemer i dette samfund. Det er det, fru Jette Thomsen prøver på at gøre. Se dog på realiteterne, se problemerne, og behold de små glæder for Dem selv, for jeg tror, at det kun kan skade den indsats, som er nødvendig over for kvindearbejdsløsheden i Danmark.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Må jeg spørge fru Jette Thomsen, om fru Jette Thomsen mener, at det minimale udsving, der har været til gavn for kvinderne i de tre kvartaler, skulle gå hen og betyde, at den prognose, regeringen selv er kommet frem med i undervisningsministerens handlingsplan vedrørende kvinder, nemlig at kvinderne omkring 1990 vil udgøre tre fjerdedele af de arbejdsløse, ikke mere er gyldig. Eller hvad er det i regeringens politik, der har ændret sig, så regeringens egne prognoser omkring kvindearbejdsløsheden bliver gjort til skamme? Grunden til at man mener,

[Elisabeth Bruun Olesen]

at arbejdsløsheden bliver så stor, er selvfølgelig, at man mekanisk fremdaterer de tal, der er i dag, og fortsætter den økonomiske politik plus den bortskrabning af den offentlige sektor, som man er i færd med.

Mener man, at der er sket noget?

(Kort bemærkning).

Flemming Hansen (KF):

Fru Lilli Gyldenkilde havde en bemærkning, som jeg ikke kan lade stå ubesvaret. Fru Lilli Gyldenkilde sagde, at regeringen havde fået nogle mennesker i arbejde – det var rigtigt – men det ville være sket, uanset hvilken regering der havde siddet, og det mener jeg til gengæld ikke er rigtigt. Det synes jeg blev bevist udmærket fra 1978 til 1982.

Fru Lilli Gyldenkilde, der skabes ikke arbejdspladser, når renten er 22 pct., og der skabes heller ikke særlig mange arbejdspladser, når inflationen er 10–15 pct., og der skabes ikke ret mange arbejdspladser, når erhvervslivet ikke har nogen indtjening. Kun når erhvervslivet har indtjening, skabes der nye arbejdspladser, og det er interessant nok, at erhvervslivets investeringer er øget 80 pct. i denne regerings tid. Det var ikke sket med enhver anden regering.

(Kort bemærkning).

Jette Thomsen (KF):

Jeg vil godt sige til hr. Kaj Poulsen, at i den tid, jeg har været herinde, har jeg hørt hr. Kaj Poulsen på om større ledighed og større ledighed. Ønsker Socialdemokratiet en stigning i ledigheden? Det har i hvert fald ikke været rigtigt indtil nu.

Så vil jeg sige til fru Elisabeth Bruun Olesen, at jeg mener, at selv om det er en lille indsnævring, der er i forskellen mellem kvinders og mænds ledighed, så viser tendensen os, at vi er på vej i den rigtige retning. Men vi ved jo godt, hvordan tilgangen til arbejdsmarkedet bliver de næste 10 år. Vi ved også godt, hvordan situationen bliver, fordi kvinders erhvervsfrekvens bliver længere og bliver større, men jeg synes også, der er gjort en hel masse ting på området.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Fru Lilli Gyldenkilde har ordet for en kort bemærkning, og derefter går vi over til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det er hr. Flemming Hansens bemærkninger, der kalder mig herop. Det er da fuldstændig rigtigt, at der er skabt arbejdspladser; det har jeg ikke på nogen måde afvist, og vi glæder os over det, det har jeg altid sagt. Men det, jeg påstår, er, at vi accepterer, at vi stadig væk har en ledighed, der er over 200.000, og det kan vi ikke være bekendt. Det er min påstand.

I gamle dage, havde jeg nær sagt, da vi havde en socialdemokratisk regering, skændtes vi såmænd også om disse tal, hvor vi kunne bevise, at der jo kom tilgang til arbejdsmarkedet hvert eneste år og der blev skabt nye stillinger. Jamen det gjorde der. Der går nogle ud, og der kommer nogle nye til, og sådan må det være.

Sådan er det også nu, men når jeg tager i betragtning, hvor meget guldstøv der er drysset ned, efter at denne regering er kommet til, som profitter i virksomhederne, så mener jeg, man må sætte sig ned og kigge på, hvorfor der så ikke er skabt det antal arbejdspladser, som denne regering selv har lagt op til at der skulle.

Det har selvfølgelig også noget at gøre med udviklingen. Der skabes ny teknologi, der kommer ny teknologi ind alle vegne i øjeblikket, og så er det jo, man må forlange, at en offensiv arbejdsmarkedsredegørelse bliver målrettet på de nye ting. Vi ved jo godt, at der ikke mere kommer det samme antal arbejdspladser på de områder, vi er kendt med, men på nogle nye områder, og det er derhen, vi skal målrette det.

Her står vi så med en masse kvinder, som kan mange af disse ting, og som ved gud er hurtige i hovedet. Hvis de bare fik chancen for at få lov til at blive uddannet i disse ting, sådan at vi ikke får det evindelige kønsopdelte arbejdsmarked, hvor vi har en pyramide, hvor kvinderne ligger i bunden, og lidt højere oppe er det mændene, dér er det mellemlederne, og oppe i toppen er det også mændene, og så er kvinderne blevet sorteper igen.

[Lilli Gyldenkilde]

Det er den diskussion, vi skal have, når vi skal diskutere en offensiv arbejdsmarkedspolitik.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Efter Folketingets forretningsorden kan en minister få ordet, når han ønsker det.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Jeg skal undlade at gå ind i debatten som helhed på nuværende tidspunkt; det gør jeg senere. Men jeg ved, at fru Lilli Gyldenkilde altid er ked af det, når debatten foregår på forkerte forudsætninger, og fru Lilli Gyldenkilde sagde lige nu fra Folketingets talerstol, at også dengang under den socialdemokratiske regering steg beskæftigelsen. Det er direkte forkert.

I perioden fra 1979 til 1982 faldt beskæftigelsen. Antallet af job faldt med 33.000, og det fordeler sig således, at der var et fald i det private erhvervsliv på 118.000 og en stigning i den offentlige sektor på 85.000, så der var reelt et beskæftigelsesfald, og der var et utrolig stort beskæftigelsesfald i den private sektor.

Jeg synes lige, vi skulle have denne klagørende oplysning ind.

Estrup (RV):

Arbejdsministeren har kaldt sin redegørelse »Redegørelse om en offensiv arbejdsmarkedspolitik«. Det lyder jo prætentivt, og det er forpligtende. Det forpligter regeringen til at rydde op og finde nye veje på et arbejdsmarked, der traditionelt og aktuelt er præget af stærke organisationsinteresser, men samtidig et arbejdsmarked, som specielt i en situation med stor arbejdsløshed domineres af virksomhedernes og efterspørgselssidens krav.

Nøgleordet i redegørelsen er »omstilling«, og vægten lægges på ord som »overvågning«, »hurtig formidling« og »større effektivitet« i tilfredsstillelse af virksomhedernes arbejdskraftefterspørgsel. Dermed er redegørelsen knyttet tæt til den diskussion om flaskehalsproblemer, som har haft høj prioritet inden for regeringens problemkatalog det seneste års tid.

Løsningen af flaskehalsproblemer er vigtig, men i en situation med fortsat stor arbejdsløshed er det trods alt kun et hjørne af

ledighedsproblemet, hvis målsætningen er fuld beskæftigelse inden for de næste 10-15 år, og det er det jo, hvis man skal tro på, hvad der står i Arbejdsministeriets nylig udsendte rapport »Arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedspolitik«. I så fald er det ikke nok at rette arbejdsmarkedspolitikken mod åbning af flaskehalse. Så må offensiven ikke indskrænke sig til at være kortsigtet. Det er en langsigtet strategi for krigsførelsen, slaget om beskæftigelsen, som skal til, en strategi, som ikke mindst må rette sig imod uddannelsessystemet og mulighederne for omskoling og opkvalificering af arbejdsstyrken. I så henseende er redegørelsen faktisk fuldstændig tavs.

Men hvad angår de kortsigtede foranstaltninger rummer redegørelsen også efter min mening mange konstruktive tanker om effektivisering og udvidelse af de traditionelle arbejdsmarkedspolitiske instrumenter, og det vil jo først og fremmest sige arbejdsformidlingen og arbejdsmarkedssuddannelserne.

I Det Radikale Venstre er vi enige i, at der er behov for en smidiggørelse, at der er behov for nedbrydning af barrierer og bedre koordinering i de foranstaltninger, der sættes ind fra statslig og kommunal side.

Vi er også enige i, at der skal være en mulighed for en hurtigere indsats gennem en bedre overvågning, gennem fleksible kurser og større decentralisering, og forsøget på målretning mod små og mellemstore virksomheder i de arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger tror jeg er en meget vigtig ting i den samling af midler, som vi har til rådighed i arbejdsmarkedspolitikken. Der er faktisk her tale om et forsømt område.

Endelig vil jeg sige, at de krav til virksomhederne, som langt tydeligere end hidtil fremgår af redegørelsen, krav vedrørende informationsbehov, bedre personaleplanlægning, brugerbetaling og lignende ting, tror jeg er en helt rigtig strategi, en understregning over for virksomhederne af, at de har et medansvar for det, der kommer til at ske, og den måde arbejdsmarkedet udvikler sig på.

Det er jo i høj grad også nogle af de betragtninger, som ligger bag ved de ting, som er kommet igennem på finanslov 1987 i det forlig, som er indgået mellem Det Radikale Venstre og regeringen. På arbejdsformidlingsområdet er der sat 20 mill. kr. af, 5 mill. kr. umiddelbart og 15 mill. kr. som en reser-

[Estrup]

vation, hvilket i hvert fald burde kunne betyde en oprustning af arbejdsformidlingen. Så må vi se, om det er tilstrækkeligt.

Også på arbejdsmarkedsuddannelserne er der sat betydelige ekstramidler af, 37 mill. kr., som burde kunne betyde en væsentlig forøgelse også dér i forhold til, hvad der var planlagt ved finanslovsforslaget. De to ting vil jo i fællesskab kunne betyde bl.a. en styrkelse af indsatsen over for de ledige.

Jeg vil godt påpege, at det nok er tiden at kigge på arbejdsmarkedsuddannelsernes funktion. Regeringen og Arbejdsministeriet har jo sat et arbejde i gang på dette område, og vi har netop fået den første delrapport fra AKF vedrørende efteruddannelsen for faglærte. Den er faktisk på nogle punkter foruroligende læsning. Det påpeges i redegørelsen, at der er utilfredshed hos kursisterne, at man ikke afhjælper strukturproblemerne på arbejdsmarkedet, at man ikke tilgodeser de lediges behov, og at det primært er de store virksomheder, som trækker på ordningen.

Jeg håber ikke, dens konklusion kan stå som konklusion for den endelige rapport, for det hedder på s. 215 i rapporten:

»Virksomhederne bruger kurserne som buffere: når der er nedgang i produktionen og produktionen vedvarende forbliver på det lave niveau, afskediges medarbejderne og tvinges ud i ledighed eller i et nyt job. I den udstrækning, der er tale om ureflekteret brug af efteruddannelse uden hensyntagen til det reelle kvalificeringsindhold, kan efteruddannelsen karakteriseres ved at være et passivt system, som tjener andre formål end arbejdsstyrkens kvalificering.«

Det er et ret morderisk citat; og hvis den beskrivelse holder, bruger virksomhederne faktisk efteruddannelse som en slags parkeringsplads – og en parkeringsplads uden serviceydelse for de beskæftigede. Det tror jeg man skal beskæftige sig overordentlig meget med i den kommende tid for at undersøge, om det er rigtigt, for det vil jo i så fald også falde tilbage på de organisationer, som faktisk sidder ganske tungt på arbejdsmarkedsuddannelserne.

I rapporten står der senere på samme side:

»Der synes at være behov for en kortlægning af de faktiske uddannelsesbehov i efteruddannelsens målgruppe.«

Det bringer mig frem til noget af det, jeg indledte med at omtale, nemlig behovet for

at kigge på de langsigtede uddannelsesmålsætninger. Det er ikke tilstrækkeligt blot at se på omstilling, vi må også have fat i det behov, der er for omskoling og opkvalificering. Jeg synes, det er lidt rystende at læse i den tidligere omtalte rapport fra Arbejdsministeriet, at kun 2 pct. af de samlede arbejdstimer bruges til efteruddannelse; det er naturligvis helt utilstrækkeligt.

Arbejdsmarkedsuddannelserne er kortsigtede og tilpasset aktuelle virksomhedsønsker. Vi har behov for et sådant system, men vi har også et behov for et system, der ikke melder pas, når uddannelseskravene strækker sig ud over 26 uger. Vi har behov for at finde et system, som i langt højere grad kombinerer de tilbud, som findes under Udvervisningsministeriet, med de behov, som ikke mindst Arbejdsministeriet og dets forskellige organer er klar over er til stede.

Det er et gammelt ønske, som jeg tror mange i Folketinget og andre steder har næret i lang tid, at man i langt højere grad kan få de to ministerier, de to systemer, til at arbejde sammen. Jeg ved, der er gjort en del for at sikre en bedre koordinering i de senere år, men jeg tror, der stadig væk mangler ganske meget på dette område; bl.a. ser vi jo nu i et vist omfang overlappende aktiviteter på kursusaktivitetsområdet. Men når det gælder de langsigtede uddannelsesbehov, tror jeg i høj grad, at man må bygge videre på den ændring af forsikringsloven, som vi gennemførte i foråret, hvor vi jo faktisk lagde op til, at man nu kunne gennemføre egentlige langsigtede uddannelsesforløb for ledige; den filosofi burde brede sig langt mere ud i arbejdsmarkedssystemet.

Redegørelsen slutter med nogle ord om indsatsen over for de ledige og de risikogrupper, der findes på arbejdsmarkedet. Jeg er helt enig i, at dette hører med til en offensiv arbejdsmarkedspolitik. Redegørelsen peger særlig på de unge, på kvinderne og på indvandrerne, og i den forbindelse vil jeg gerne minde om de to resultater, vi på det seneste har opnået med hensyn til ungdomsarbejdsløsheden, nemlig dels den øgede afsætning på 35 mill. kr. til lov om beskæftigelsesmuligheder for unge, som er kommet ind i finansloven, dels fortsættelsen af kommunernes pligtabsætning i 1987. Jeg tror, det er vigtigt, at vi ikke på nuværende tidspunkt mindsker indsatsen over for ungdomsarbejdsløsheden.

[Estrup]

den, og at vi nu også med den lovgivning, der kommer på plads vedrørende pligtafsætningen, får udbredt aktiviteten til de lidt ældre unge og til andre grupper. Dermed er vi jo faktisk begyndt på det, arbejdsministeren lægger op til i redegørelsen, nemlig en bedre koordinering og styring af den samlede indsats mod ledigheden.

Til slut vil jeg blot sige, at der jo skal ske en revision af uddannelsesstilbudsordningen til foråret. Det vil vi gå ind i med et ønske om at få den ordning til at fungere sådan, at den også kan blive et led i en offensiv arbejdsmarkedspolitik eller – som jeg egentlig hellere fortsat vil sige – en aktiv arbejdsmarkedspolitik, der understreger nødvendigheden af aktive foranstaltninger for de ledige i stedet for passiv forsørgelse.

Bollmann (CD):

Jeg vil gerne først på CDs vegne takke arbejdsministeren for denne redegørelse om en offensiv arbejdsmarkedspolitik, som vi i modsætning til andre faktisk finder går i dybden med de spørgsmål, der kan stilles til, hvordan vi i de kommende år fortsat får en bedring i beskæftigelsen og i erhvervsudviklingen her i landet.

Jeg mener overhovedet ikke, der kan være tvivl om, at regeringens politik de senere år har betydet, at vi har været inde i en meget positiv udvikling med hensyn til beskæftigelsen. Ikke kun når vi sammenligner med tiden forud, men så sandelig også hvis man ser på, hvordan det er gået i andre lande – og det er altså de lande, vi normalt sammenligner os med – er det gået væsentligt bedre her i Danmark. Men det betyder selvfølgelig ikke, at vi skal standse op her. Der er stadig væk behov for nye initiativer, og det finder vi i CD at man med denne redegørelse faktisk også peger på.

Vi er meget enige i, at familiemønsteret i dag er ændret på en sådan måde, at der er flere og flere situationer, hvor begge ægtefæller ønsker at fungere på arbejdsmarkedet, og derfor bør vilkårene også være sådan, at der er den nødvendige fleksibilitet – og selvfølgelig for begge parter. I den forbindelse bliver netop spørgsmålet om fleksibel arbejdstid mere og mere interessant.

Vi synes, redegørelsen er et klart udtryk for, at uddannelse og efteruddannelse vil væ-

re nogle af nøgleordene, hvis arbejdsmarkedet skal kunne fungere. Vi kan selvfølgelig i dag beregne, hvordan tilgangen til arbejdsmarkedet vil udvikle sig frem til årtusindskiftet, og det menes, at nytilgangen bliver mindre. Samtidig vil kravet til nye funktioner blive større og større, og derfor må omstilling og hermed også efteruddannelse til særlig målrettede job prioriteres højere. Vi finder det derfor positivt, at redegørelsen netop understreger det behov, og at adgangen til arbejdsmarkedetsuddannelsen bliver udvidet til flere grupper, herunder selvfølgelig også grupper inden for den offentlige sektor.

Men det er lige så vigtigt, at den uddannelse, der er til rådighed, er aktuel og passer til de kvalifikationer, der efterspørges, bl.a. som følge af nye arbejdsmetoder og ny teknik.

Man kan så stille det spørgsmål, om det kun er arbejdskraften, der skal indrette sig og uddanne sig, eller om det ikke også er rimeligt, at virksomhederne prøver at være mere fleksible i forhold til de medarbejdere, der er til rådighed. Man kan også stille det spørgsmål, om virksomhederne ved planlægning, udbygning og investering ikke har mulighed for i rette tid at tage hensyn til, at der skal være overensstemmelse mellem de krav, der kan stilles, og de kvalifikationer, der kan tilbydes. Jeg tror, disse spørgsmål er meget relevante, og det er nok også emner, som erhvervsvirksomhederne egentlig selv er meget opmærksom på. Hvordan det så skal fungere i praksis, afhænger vel i mange tilfælde af, hvor effektivt arbejdsformidlingen forstår at kombinere udbud og efterspørgsel, og i hvor høj grad virksomhederne selv undersøger, hvordan den lokale situation er f.eks. ved nyetablering.

Hvis der er behov for specielle uddannelser, er der ingen, der er i tvivl om, at virksomhederne må deltage i finansieringen af disse, men spørgsmålet er vel også, i hvilket omfang man mere generelt skal inddrage virksomhederne i en form for brugerbetaling. Her peger ministeren i sin redegørelse på nogle muligheder, som i hvert fald vi i CD finder interessante, fordi hele uddannelsesbehovet vel ikke absolut bør dækkes af det offentlige.

Hvis arbejdssøgende og virksomheder skal kunne opnå den rigtige kontakt, og hvis uddannelsessøgende skal kunne finde de rigtige

[Bollmann]

muligheder, er det nødvendigt, at arbejdsformidlingen fungerer rigtigt. AF har jo til stadighed været et stærkt omdiskuteret system, men gennem de senere år mener jeg der er sket en udbygning, en udvikling af AF-systemet, som på en række områder har forbedret både formidlinger og vejledninger. Vi håber da også på, at selve informationen om, hvordan udviklingen på arbejdsmarkedet egentlig sker, vil kunne udbygges, ikke mindst når det drejer sig om mindre virksomheders brug af arbejdsformidlingen. Jeg tror, mange af denne type virksomheder faktisk ikke har opdaget, hvilke råd man egentlig kan få, og derfor tror jeg, at informationsopgaven om AFs virke også er en væsentlig del af den indsats, der er nødvendig.

Arbejdsmarkedsuddannelserne har været i fokus i de senere år, men selv om de fungerer, kan der jo altid ske forbedringer, det er jeg ganske enig i. Det væsentligste med hensyn til uddannelserne er som nævnt efter min opfattelse, at de er aktuelle og passer til de job, hvor efterspørgslen findes, men det er som også sagt et spørgsmål, der bør klares i samarbejde med virksomhederne.

Der peges i redegørelsen på vigtigheden af, at en lang række problemer bedst klares regionalt eller lokalt, men det behøver jeg ikke at kommentere, for her er jeg ganske enig i ministerens betragtninger.

Det er jeg også, når vi nærmer os den afsluttende del, om de særforanstaltninger, der i dag eksisterer. Vi har her i Tinget – og med rette – gang på gang drøftet de særlige problemer, der er for kvinders arbejdsforhold, hvor udviklingen jo desværre har været mindre positiv end den generelle udvikling. Men at der bør tages særlige initiativer fra alle implicerede parter, kan vi helt tilslutte os, og spørgsmålet om, hvordan vi gør det, bør have en meget høj prioritet.

At selve ungdomsarbejdsløsheden til gengæld viser en faldende tendens, synes jeg er glædeligt, men det skal selvfølgelig ikke få os til at tro, at alle problemer er løst. Derfor er vi i CD tilfredse med, at redegørelsen særlig understreger, at flere og flere af de unge – måske mest de ældre unge – skal hjælpes til uddannelse eller beskæftigelse, og her ved vi også at der er taget initiativer på det allersidste.

Jeg skal til afslutning sige, at vi i CD er glade for, at udviklingen i beskæftigelsessitu-

ationen gennem de senere år har været så positiv, som tilfældet er. Men vi er også tilfredse med, at ministeren med denne redegørelse fastslår, at der kan og skal gøres mere for fortsat at forbedre situationen.

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil gerne begynde med at takke ministeren for redegørelsen, som jeg synes er spændende, og som indeholder mange væsentlige tanker og synspunkter. Jeg mener, det er naturligt, når vi har en debat om arbejdsmarkedspolitikken, lige at sætte den ind i en kort tidsperiode. Hvordan var det for få år siden? – og med for få år siden mener jeg i slutningen af 1970erne og begyndelsen af 1980erne. Da oplevede vi stigende arbejdsløshed, vi oplevede vækst i den offentlige sektor, og vi så diverse mere eller mindre kunstige beskæftigelsesfremmende foranstaltninger – resultatet var stigende arbejdsløshed.

Hvad har vi så oplevet i de sidste år? At der er ført en sådan generel økonomisk politik, at der er skabt arbejdspladser, primært i den private sektor. Der er i de sidste år simpelt hen sket en total drejning fra udviklingen i 1970erne og begyndelsen af 1980erne. Det er en fantastisk landvinding med vidtrækkende socialpolitiske og menneskelige konsekvenser, at der er skabt så mange job, at den dybt tragiske beskæftigelseskurve, hvor stadig flere blev ledige, er brudt. Jeg tror ikke, det kan siges stærkt nok. Jeg har oplevet på kurser eller møder i udlandet, i England f.eks., at man gentagne gange har understreget, hvor fantastisk privilegerede vi er i Danmark, at der er skabt så mange arbejdspladser her, især for de unge, mens man i England må kæmpe med en stigende ledighed især blandt de unge, med de deraf afledte uheldige menneskelige og sociale følger.

Det er klart, at ikke alle problemer er løst ved, at der skabes en række arbejdspladser. Der forestår stadig mange udfordringer, og en af de store udfordringer er det, vi kalder flaskehalsproblemerne, men det er jo en spændende udfordring at tage op og prøve på at klare ved, at de ledige bliver ført ind i de arbejdspladser, der skabes. Det er jo ikke nogen selvfølge, at man har nogen til at gå ind i de job, der skabes, når der skabes arbejdspladser i de forskellige områder. Det er

[Kofod-Svendsen]

en spændende udfordring gennem videreuddannelse og efteruddannelse at få ført ledig arbejdskraft derhen, hvor der er behov for den, og i denne sammenhæng er nøgleordet jo uddannelse, uddannelse og atter uddannelse.

En anden af de glædelige ting er, at de helt unge er kommet i arbejde. Det synes jeg også vi fik glimrende illustreret i TV-Avisen, jeg tror, det var mandag aften. De unge fra 16 til 19 år har ikke beskæftigelsesproblemer, men der er en ældre gruppe, nemlig dem, der var taberne i slutningen af 1970'erne og begyndelsen af 1980'erne, og som fortsat har været taberne. Her er det en udfordring at hjælpe dem, som man kan kalde »de ældre unge«, ind i en uddannelse, der fører dem ind i job. I denne forbindelse har både ministeren og også tidligere ordførere, bl.a. hr. Estrup fra Det Radikale Venstre, givet udtryk for forskellige tanker, som jeg er helt enig i, for det at få disse ældre unge ind i permanente job er en af de store udfordringer, vi nu står over for.

Jeg sagde, at det er den generelle økonomiske politik, som har været afgørende, men det er ikke en modsætning til samtidig at gå ind for nogle særforanstaltninger over for kvinder, over for indvandrere og over for ældre unge, hvor nøgleordet igen er uddannelse, men tilpasset deres situation, så de ikke bliver taberne.

Der er ét afsnit i redegørelsen, som jeg har læst med særlig interesse, og det er afsnittet om familien og arbejdslivet. Jeg tror, vi står over for en vældig opgave, der går ud på at skabe sådanne job og et så fleksibelt arbejdsmarked, at det bliver muligt både at være tilknyttet arbejdsmarkedet og samtidig have tid til hjem, ægtefælle og børn – vel at mærke sådan, at begge ægtefæller får mulighed for tilknytning til arbejdsmarkedet, men sådan at børnene ikke bliver taberne.

Jeg har med interesse læst Erik Jørgen Hansens for nylig offentliggjorte undersøgelse af levevilkårene i Danmark, hvori han konstaterer mange spændende ting. Det, jeg skal trække frem her, er, at unge familier generelt mangler tid både til samvær med deres børn og til at leve med i nærmiljøet og de kulturaktiviteter og aktiviteter i bred forstand, som findes dér.

I den forbindelse mener jeg, at muligheden for nedsat arbejdstid eller arbejde på

deltid – man kan bruge den formulering, man vil – samt fleksibel arbejdstid er væsentlige nøgleord. Men det må ikke udformes sådan, at de, der vælger nedsat arbejdstid, bliver en marginal arbejdskraft. Det er væsentligt, at de får samme sikkerhed i ansættelsen som andre og mulighed for anciennitetsstigninger og kvalificerede job. Her må megen nytænkning til.

Det er også vigtigt, at vi giver personer med lav indkomst økonomisk mulighed for at udnytte den nedsatte arbejdstid, og i den forbindelse vil jeg foreslå, at man giver ekstraordinære børnetilskud til familier med lav husstandsindtægt, så de får økonomisk mulighed for at tage en formiddag eller eftermiddag fri, hvordan familien nu kan få det lagt til rette. Her er sammenhængen mellem familien og arbejdslivet af afgørende betydning, og derfor må arbejdsmarkedets parter vise nytænkning på dette område, så man ikke blot fortsætter med stive rammer, men virkelig er med til at skabe job, som er designet til det familiemønster, vi har, men vel at mærke designet sådan, at familien ikke lider skade.

I denne sammenhæng tror jeg som sagt, at det rigtige instrument er stadig stigende børnetilskud, således at vi med andre ord fortsætter den linje, der er lagt i skattereformen, hvorefter der sker en overførsel af penge fra familier uden børn til børnefamilierne. På den måde tror jeg vi kan løse det vigtige problem, som er nævnt først i redegørelsen, nemlig forholdet mellem familien og arbejdslivet – et problem, som jeg tror er overordentlig vigtigt, når vi drøfter arbejdsmarkedspolitik.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Man bliver næsten rørt til tårer, når Kristeligt Folkeparti tager familien op på denne måde og fortæller, hvad der er hensigten med det. Jeg troede ellers, denne debat skulle bruges til at uddybe de tanker, Radioavisen i lørdags citerede hr. Kofod-Svendsen for i en pressemeddelelse, der er udsendt.

Den vedrørte det problem, at 70 pct.-satsen, langtidsløden blev ramt af, skulle vurderes ud fra familieindkomsten. Jeg havde ventet, at vi havde fået uddybet det i dag med den samme følelse for familien, med den

[Kaj Poulsen]

samme følelse for de svage i samfundet, at de nu skulle udstødes af arbejdsmarkedet, for at de skulle gå hjemme og hygge sig og have det så godt.

Hvad er det, hr. Kofod-Svendsen og Kristeligt Folkeparti foreslår? De foreslår en ordning, som først og fremmest vil være vendt mod kvinderne. For hvis det er famili-eindkomsten, der bliver afgørende for, hvad der kan gives i understøttelse, bliver det kvindernes erstatning, det går ud over, eftersom der er flest mænd i beskæftigelse. Derefter skal man ikke have ret megen fantasi – det har jeg nu heller aldrig beskyldt Kristeligt Folkeparti for at have – for at forestille sig, hvordan ægteskabet vil have det under en sådan ordning: ægtefællerne vil hurtigt finde ud af, at hr. Kofod-Svendsens og Kristeligt Folkepartis model betyder, at det kan betale sig at blive skilt.

Det, Kristeligt Folkeparti foreslår her, er familiefjendsk, det er imod ægteskabet, og det er kvindefjendsk. Jeg havde egentlig håbet, vi havde fået en uddybning af det under denne debat, men den skulle altså bare bruges til lige at markere den reaktionære holdning over for familien.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg er da meget glad for, at hr. Kaj Poulsen taler for ægteskabet, for det gør jeg også. Jeg sagde netop husstandsindtægten, og jeg går da ud fra, at hr. Kaj Poulsen f.eks. med hensyn til sociallovgivningen er vidende om, hvad husstandsindtægtsbegrebet dækker. Mere har jeg i og for sig ikke at sige til det spørgsmål. Det er naturligvis den samlede husstandsindtægt, der er tale om.

I den forbindelse vil jeg gerne henvise til de tanker, som hr. Camre var inde på for få år siden, hvor hr. Camre spurgte, om en familie, hvor den ene tjente f.eks. 500.000 kr., mens den anden havde en arbejdsløshedsunderstøttelse på 100.000 kr., således at husstandsindtægten i alt var på 600.000 kr., skulle understøttes af en familie, som måske tjente i alt 180.000 kr. eller 200.000 kr., således at denne familie via skatten var med til at betale til en familie, der havde en langt større husstandsindtægt. Det spørgsmål rejste hr. Camre, og det er faktisk det samme spørgsmål, jeg har rejst.

Jeg synes, det er væsentligt, at vi ser på dem med de lave husstandsindtægter, og det var også essensen i min tanke. Spørgsmålet er, om vi, når vi vil hjælpe lave husstandsindtægter, automatisk skal hjælpe høje husstandsindtægter procentvis lige så meget. Det var det spørgsmål, jeg stillede, og det vil jeg gerne gentage her.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Nu har vi bevæget os lidt væk fra det, der er ideen med de korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Det er et utrolig vigtigt emne i arbejdsmarkedspolitikken, hr. Kofod-Svendsen bragte frem i lørdags, nemlig at husstandsindtægten skulle være grundlaget for, om man kunne få udbetalt arbejdsløshedsforsikring, og hvor meget. Det er et fundamentalt skridt bort fra princippet om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, som man forsikrer sig imod. Hvis de tanker går igennem, bliver kvinderne udstødt af arbejdsmarkedet; de vil ikke kunne få nogen fornøjelse af at være medlem af en Akasse, og det vil betyde, at familierne lynhurtigt finder ud af, at det ikke kan betale sig at være i et ægteskab.

Dernæst vil jeg gerne sige følgende til hr. Kofod-Svendsen: hr. Camre gør sig mange tanker, og det synes vi i Socialdemokratiet er godt. Vi smider ikke nogen ud af udvalg og lader dem gå for lud og koldt vand i Folkeetinget, fordi de har andre tanker. Vi har en demokratisk opfattelse af, hvordan den politiske tankevirksomhed skal være, men der er en væsentlig forskel på, at et medlem af den socialdemokratiske folketingsgruppe udtaler sig om de tanker, han gør sig, og så det, en leder for et parti giver udtryk for; når en leder gør det, så må vi gå ud fra, at det er partiets holdning, der er tale om. Det er baggrunden for, at vi selvfølgelig må have afklaret, om den næstekærlighed, der her er udtrykt, er en næstekærlighed, der kun kommer de bedrestillede og ikke de dårligst stillede i samfundet til gode.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

[Elisabeth Bruun Olesen]

Når man gør sig mange tanker, er der også mange skæverter imellem. Arbejdsløshedsunderstøttelsen får man, fordi man ikke kan få et arbejde, og sådan skal det blive ved med at være. Jeg synes, man skulle ramme den, der tjener 500.000 kr., på en helt anden måde. Jeg synes, man skulle beskatte vedkommende, omlægge rentefradrag osv., således at det menneske, der har så stor en indtægt, i realiteten ikke er en af dem, der betaler relativt mindst skat i dette samfund, så kunne man få en omfordeling ad den vej og ikke via A-kassesystemet.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

For A-kassesystemets vedkommende er det jo således, at ca. 1/3 betales af medlemmerne, medens 2/3 er skattefinansieret, og disse to tredjedele synes jeg det er rimeligt at tage en debat om – ikke den tredjedel, som er betalt af medlemmerne.

Dohrmann (FP):

Titlen på arbejdsministerens redegørelse af 3. december 1986 er »Arbejdsmiljø og vækst«. At ministeren heri har gjort meget ud af miljøet, skal han absolut ikke bebrejdes. Det er naturligt i dag, at der er et sundt miljø rundt om på arbejdspladserne; et godt miljø både på den ene og den anden måde er ensbetydende med, at der sker en effektiv produktion, at det simpelt hen glider.

Den anden del, »væksten«, er ministeren sluppet meget let over, og det har vel sin naturlige årsag, al den stund væksten i de enkelte produktionsvirksomheder først og fremmest er afhængig af omkostningsniveauet, og i denne sammenhæng er der involveret andre ministerier, først og fremmest Skatteministeriet selvfølgelig; derfor har ministeren valgt at springe meget let hen over væksten.

I dag har vi en lang debat om arbejdsmarkedsforhold, og det kan absolut ikke skade nogen, men jeg tror på den anden side, vi alle sammen skal gøre os fuldstændig klart, at denne diskussion heller ikke vil ændre hverken det ene eller det andet. Selvfølgelig er det, der skal til for at bringe den vækst, som vi har så hårdt brug for, at vi får skabt nogle vilkår, der giver virksomhederne lyst til at udvide deres produktion og dermed natur-

ligvis også ansætte nogle flere medarbejdere, hvorved der igen kan skabes en øget eksport.

Desværre har vi set, at også den nuværende regering har gjort det modsatte. Omkostningsniveauet er jo steget meget kraftigt under den nuværende regering, og nu står vi igen foran en overenskomst, som sandsynligvis vil bevirke, at vore udgifter stiger endnu mere end vore udenlandske konkurrenters. Derfor synes jeg egentlig, at ministerens pæne tanker burde have været lidt mere konkrete end disse ønskedrømme, men jeg mener som sagt ikke, de skader nogen steder, og det er da heller ikke andet end pæn tale, der her bliver fremdraget.

I anledning af ordvekslingen mellem hr. Kofod-Svendsen og hr. Kaj Poulsen vil jeg gerne sige, at det eneste, der tæller for den enkelte lønmodtager, er, hvad vedkommende får med hjem til sig selv og har råd til at bruge.

Hr. Kofod-Svendsen sagde, at han gik ind for højere børnetilskud og bedre familieforhold osv. Jamen det lyder da også vældig godt, men det er nu desværre sådan i dag på arbejdsmarkedet, at man med de høje skatter og tunge byrder, man har lagt på familierne, tvinger begge ægtefæller ud på arbejdsmarkedet; de har intet valg i dag. Ingen familier kan klare sig med én indkomst i dag, ganske enkelt fordi skatterne er så høje, at de ikke har råd til det. Hr. Kofod-Svendsen skulle tænke over, at det er den slags ting, der ødelægger det, han så smukt kalder familiepoltikken, for det siger da sig selv, at et par unge mennesker, der får et barn, er tvunget til at benytte vuggestue og børnehave, og dermed har hr. Kofod-Svendsen gennem de skatteforhøjelser, han også gentagne gange har været med til at genneføre, medvirket til, at familierne bliver splittet, og det er noget, hr. Kofod-Svendsen nok skulle tænke lidt nærmere over.

Der blev også talt om kortere arbejdstid. Jamen jeg tror da, at alle partier hellere end gerne vil gå ud og sige, at vi skal have kortere arbejdstid, men der skal nu være dækning for den, og med den gæld, vi har til udlandet, og som vi kun kan tilbagebetale ved at producere nogle varer og se at få dem solgt, er det urealistisk at tale om kortere arbejdstid, medmindre vel at mærke den tekniske udvikling gør det muligt at sætte arbejdstiden ned, uden at det går ud over produktionen.

[Dohrmann]

Produktionen skal forøges, men ministerens redegørelse, der som sagt er pæn og smuk, og som ikke skader nogen steder, indeholder heller intet som helst, som vil ændre noget i positiv retning.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Den arbejdsmarkedspolitiske redegørelse af 20. marts 1986 cementerer, at arbejdsmarkedspolitik efter ministerens mening er lig med arbejdsgiverpolitik. I redegørelsen målrettes efteruddannelse ekstremt efter den enkelte virksomheds behov, og arbejdskraftens egne behov glemmes. Arbejdskraften har jo ikke blot behov for et arbejde, men så sandelig også et ordentligt arbejde – et arbejde med indhold i.

I indledningen gør arbejdsministeren sig selv til talsmand for de danske familier. Ministeren ved, hvad der er bedst for familierne – han mener, at de ønsker fleksibilitet med hensyn til arbejdstiden.

Jeg skal her i al-stilfærdighed gentage, at normalarbejdstiden i de allerede eksisterende overenskomster faktisk er meget fleksibel. Inden for de store overenskomster på HK-området er normalarbejdstiden fra 6 til 18 og inden for de fleste håndværkeroverenskomster fra 7 til 17. Jeg tror faktisk ikke, at det enkelte barn eller den enkelte familie har behov for at lade far eller mor arbejde om aftenen eller om natten. Vi ved kun alt for godt, hvordan det påvirker familierne, at far eller mor er på skifteholdsarbejde. Men jeg tror også, at arbejdsministeren inderst inde ved, at en yderligere fri fastsættelse af normalarbejdstiden i overenskomsterne blot kommer til at betyde, at arbejdsgivernes mulighed for gratis at placere arbejdet ud over hele døgnet forstærkes.

Ministeren ønsker, at flere skal efteruddannes mere. VS mener, at efteruddannelse er noget, alle bør have andel i – ikke blot dem, arbejdsgiverne vil have efteruddannet. Jeg kan godt se, at ministeren – og med ham regeringen – står i et dilemma. Arbejdskraften har, dels fordi der mangler grunduddannelse, dels fordi mange virksomheder faktisk er fedtede med efteruddannelse, det problem, at arbejdskraften er for lidt omstillingsdygtig. De, der har fået lidt uddannelse, har fået en så snæver uddannelse, at de ikke bare kan omstille sig. Det tror ministeren man kan

løse ved at prioritere den indtægtsdækkede efteruddannelse på arbejdsmarkedssuddannelserne.

VS har ikke spor imod, at arbejdsgiverne betaler mere for efteruddannelse, men vi mener, det skal ske på en anden måde, kollektivt via skatterne f.eks. Vi mener, at den indtægtsdækkede efteruddannelse på den måde, der er skitseret, ikke bliver til gavn for de arbejdsløse eller for de mennesker, der arbejder på de virksomheder, der trues af lukning. Uddannelsen vil blive meget snævert knyttet til den enkelte virksomheds øjeblikkelige behov. Hvis en fiskemelsfabrik i en egn mangler arbejdskraft, skal man have kurser, der kan dække det behov. Det vil igen sige, at man kommer ind i det dilemma, at der mangler bredde, og at den efteruddannede arbejdskraft ikke hurtigt kan omstille sig til noget andet, fordi efteruddannelsen har været så snæver.

Jeg mener ikke, at man kan løse flaskehalsproblemerne på den måde. Jeg vil ikke benægte, at der kan være flaskehalsproblemer, men jeg mener, at ministerens evige bekymren sig om netop flaksehalsproblemerne er en forkert prioritering. Jeg synes, man skulle prioritere kvindearbejdsløshedsproblemet og indvandrerarbejdsløshedsproblemet langt højere end det flaskehalsproblem, som ministeren taler så meget om vel vidende, at prognoserne faktisk siger, at vi kan forvente, der bliver 300.000 arbejdsløse i det kommende par år.

Hvad arbejdsmarkedssuddannelserne angår, er vi imod arbejdsgivernes ret til at styre indholdet i uddannelserne, og vi mener ikke, at brugerbetaling er et godt redskab til at afdække behovene for uddannelse. Hvad nu hvis ingen vil betale? Er der så ingen behov, f.eks. for at ufaglærte kvinder får noget efteruddannelse?

I redegørelsen siges der utrolig lidt om kvindearbejdsløsheden. Der er nogle få linjer, hvor det blot skitseres, at kvindernes nuværende uddannelsesmønster er for snævert, og at det skal brydes. Det plejer med denne regerings ord at betyde, at kvinderne skal ind i mandefagene eller beskæftigelsesfagene, som nogle ynder at kalde dem.

Jeg synes, det er helt utilstrækkeligt, for det er en utrolig lang proces at få kvinder ind i mandefag. Jeg mener, at alle de kvinder, der vil, skal opmuntres til det, men det

[Elisabeth Bruun Olesen]

tager mange år. Jeg vil, som jeg har gjort utallige gange før, igen pege på, at kvinderne, selv om de kommer ind i disse fag, er langt hyppigere arbejdsløse end mænd. Det er måske bedre at være arbejdsløs metalarbejder som kvinde end at være arbejdsløs pædagog, men realiteten er i alle tilfælde, at man er arbejdsløs. Derfor synes jeg altså, det er en utilstrækkelig strategi til afhjælpning af kvindearbejdsløsheden.

Det står for mig som en gåde, hvorfor vi ikke kan få flere sygeplejersker. Vi har faktisk mangel på sygeplejersker i dag, og der er mange kvinder, der gerne vil være sygeplejersker, men de kan ikke komme ind på skolen. Hvorfor ikke? Hvorfor udbygger man ikke kapaciteten, så man kan få det, man faktisk har behov for, nemlig flere sygeplejersker?

Der er imidlertid noget andet i redegørelsen, som jeg faktisk synes er ret morsomt. I dette samfund er det jo svært at planlægge, når det styres af markedsmekanismerne, og redegørelsen viser, at det faktisk er umuligt at planlægge fornuftigt, fordi virksomhederne tænker meget kortsigtet. Jeg ved egentlig ikke, hvordan hr. Kaj Poulsen havde forestillet sig at man skulle tvinge virksomhederne til at sige, hvad de havde behov for mere langsigtet. Jeg ville ønske, man kunne gøre det, men jeg tror faktisk, at mange danske virksomheder – i alle tilfælde de mindre og mellemstore – ikke har et analyseapparat, der overhovedet gør det muligt for dem at finde ud af, hvad de har brug for. Det vil jeg gerne være med til at se på, men hvordan tror Socialdemokratiet man kan få det problem løst?

Der mangler nogle ting i redegørelsen. Der er intet som helst bud på, hvad det offentlige kunne sætte i gang af fornuftigt arbejde, der er ingen bud på en egentlig langsigtet uddannelsesaktivitet, og der er ingen bud – ud over at kvinder skal ind i mandefag – på afhjælpning af kvindearbejdsløsheden. Derfor synes jeg alt i alt, at det er en meget tynd kop te, som jeg egentlig var skuffet over, fordi arbejdsministeren hele tiden har set hen til denne redegørelse som det store dyr i åbenbaringen – der er simpelt hen for mange ord uden indhold i den.

Jeg synes ikke alene, denne redegørelse er en tynd kop te. Jeg synes faktisk, redegørelsen er en hån imod kvinderne. I en i forvejen ualmindelig tynd 12-siders redegørelse tildeles kvinderne 10 linjer, der er fuldstændig uforpligtende.

For få år siden var 47 pct. af de ledige kvinder, i dag er det knap 70 pct., der er kvinder, så tendensen er helt klar: i løbet af ganske få år vil arbejdsløsheden være et kvindeproblem alene.

De ti uforpligtende linjer står oven i købet under afsnittet om særforanstaltninger. Jeg er nødt til at sige, at kvindearbejdsløsheden ikke er et særproblem for Socialdemokratiet. Det er ikke et lille problem, man sådan kan putte hen i et specielt afsnit; det er et generelt arbejdsmarkedspolitisk problem, der må tages op; hele uddannelses- og arbejdsmarkedspolitikken skal indrettes på en sådan måde, at den tager højde for denne udvikling.

Det er f.eks. nødvendigt for uddannelsesplanlægningen, at virksomhederne ikke alene ændrer holdning, som ministeren nævner, men også forpligtes til at fremlægge helt konkrete planer for medarbejder- og kvalifikationsbehov. Vi ved, at den teknologiske udvikling medfører nye krav til medarbejderkvalifikationer. Vi ved også, at vort nuværende uddannelsessystem ikke tilgodeser kvindernes behov for uddannelse. Kun omkring 1/3 af deltagerne i arbejdsmarkedsuddannelsessystemet er kvinder, og når det gælder antallet af kursusuger, er tallet under 5 pct. Tendensen er, at jo mere teknisk betonet kurset og uddannelsen er, jo færre kvinder deltager der, ganske enkelt fordi kurserne ikke er umiddelbart tilgængelige for kvinderne. Kvinderne er med andre ord i bunden: i bunden af jobhierarkiet og i bunden af uddannelseshierarkiet. Derfor skal der helt andre boller på suppen for at løse de problemer her, som vil opstå i fremtiden.

Jeg har igennem et af vores medlemmer i finansudvalget stillet et spørgsmål om, hvor mange midler der inden for arbejdsmarkedsuddannelsessystemet er afsat til udvikling af nye kurser for langtidsledige, henholdsvis mænd og kvinder, og det svar, jeg har fået, er jeg faktisk fuld af forundring over, for deri siges det, at der godt nok er afsat til udviklingsformål 5,2 mill. kr., men der er faktisk ikke afsat særlige midler til udvikling af

Jytte Andersen (S):

[Jytte Andersen]

kursussystemet, således at det specielt tilgodeser langtidsledige eller kvinderne.

Så kunne der måske være lidt opløftning at hente i handlingsplanen for ligestilling, men deri kigger man også forgæves efter konkrete forslag. Bevares, der er nogle forskellige elementer, som ministeren eller Arbejdsministeriet peger på, men ikke noget konkret. Hr Bjørn Elmquist pegede på, at der er enighed om målsætningen, men at erklære sig enig i målsætninger i en handlingsplan er ikke nok, der skal konkret handling til, og der skal afsættes midler.

Vi er nødt til at tage langt mere håndfast på dette problem. Vi er nødt til at nedbryde barrierer, iværksætte positive særforanstaltninger og geare det vejledende og opsøgende arbejde op på en langt mere effektiv måde. Vi er nødt til at tage fat på kvindepædagogikken, og vi er måske også nødt til i arbejdsmarkedsuddannelsessystemet at have nogle specielle ressourcepersoner, der er placeret på skolerne.

Fru Jette Thomsen sagde, at Det Konservative Folkeparti ville have dette samfund til at fungere, og det lyder jo meget smukt. Det vil Socialdemokratiet også, men vi vil gerne have det til at fungere ikke alene på mændenes og elitens præmisser, men også på kvindernes præmisser. Kvinderne har i fremtiden et berettiget krav på en fast tilknytning til arbejdsmarkedet, ikke som en fleksibel reserve i bunden af systemet, men på lige vilkår med mændene, og skal det ske, er vi altså nødt til at gøre tingene betydelig mere konkret, end tilfældet er i denne redegørelse.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg nåede ikke at bestille den korte bemærkning til fru Elisabeth Bruun Olesen, som spurgte mig, hvordan jeg forestillede mig at man skulle kunne få virksomhederne til at gøre disse ting.

Jeg forestiller mig en hel masse ting. Det bliver selvfølgelig vanskeligt med de små virksomheder, fordi de formentlig i stor udstrækning ikke engang ved, hvilken teknologi der står til rådighed for dem, og det er baggrunden for, at det bliver vanskeligt at få nogle meldinger, der er præcise. Men dårlige meldinger er bedre end ingen meldinger.

Jeg tror, at det, der er behov for på dette område, er, at vi gennemfører en lovgivning, der pålægger store virksomheder en pligt til at indgive oplysninger, og at man så sætter arbejdsmarkedsforskning i gang fra centralt hold, således at vi har mulighed for at se, hvordan samfundet og arbejdsmarkedet udvikler sig. Det er det, jeg tænker mig med det. Men der må være nogle forpligtelser for de store virksomheder i Danmark, som har kapacitet til og behov for det, til at indgive disse oplysninger.

Der var selvfølgelig mange andre ting, vi gerne ville have snakket om under denne debat, men med en taletid på 10 minutter – og så en fredag eftermiddag – ved vi at lysten ikke er så stor. Jeg mener, der var edb-systemer i ministeriet, AF osv., som vi kunne have fået en spændende holmgang om også, men det må vi nu lade ligge og se, om vi kan få den en anden gang.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Jeg er i den glædelige situation, at jeg ikke bare skal takke regeringspartierne og den radikale ordfører for støtte til opbakning bag redegørelsens indhold. Jeg skal faktisk også takke oppositionens ordførere, for når vi skræller de store ord fra, som *skal* falde i en sådan debat, må man konstatere, at kritikken først og fremmest drejer sig om ting, der af gode grunde ikke står i redegørelsen, og jeg skal senere kommentere, hvorfor de ikke står der.

Når man derimod ser på selve redegørelsens indhold, har jeg faktisk lyttet mig frem til, at når vi nu skal til at gennemføre denne redegørelses tanker i handling, administrativt og ved lovgivning, så er der en ganske stor chance for, at det kommer til at gå, akkurat som det gik i sidste uge, da Socialdemokratiet, de Radikale og regeringen sluttede forlig om indsatsen for de unge arbejdsløse, forlig, der bagefter blev bakket op af SF og VS, således at det var et enigt udvalg, der stod bag. Det tror jeg faktisk – når de store ord bliver skrælet væk – også bliver resultatet, når denne redegørelse skal gennemføres i praksis, og derfor er jeg ganske tilfreds og fornøjet med debatten.

Jeg er specielt glad for hr. Kaj Poulsens ros. Jeg kan anbefale ham at gøre det til en vane, for det vil der være god grund til. Men

[Arbejdsministeren]

jeg vil også godt anbefale hr. Kaj Poulsen ligesom hr. Estrup også at læse andet end det materiale, der kommer i form af selve redegørelsen. Specielt vil jeg stille det som en betingelse for at tage tilbudet om enetimer, at hr. Kaj Poulsen, inden vi tager disse enetimer, har læst den bog, der hedder: »Arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedspolitik«, som i november 1986 blev udgivet af Arbejdsministeriet. Det kunne jeg i øvrigt anbefale flere andre ordførere, fordi denne bog i høj grad drejer sig om udviklingen på arbejdsmarkedet, om efterspørgsels- og produktionsudvikling, om udvikling i beskæftigelse, arbejdsstyrke og ledighed, om lønudvikling sågar, om den arbejdsmarkedspolitiske udvikling, arbejdsmarkedspolitikken under omlægning osv. osv. Mange af de ting, som man kritiserer ikke står i denne redegørelse, der i henhold til Folketingets formkrav er på 12 sider, står skam omtalt i denne bog på godt og vel 100 sider, og jeg kan henvise til den som anbefalelsesværdig læsning. Så havde man nemlig heller ikke behøvet at betvivle, hvad der er regeringens målsætning, for det står ganske klart i kapitel II på side 87, og jeg vil gerne have lov til at citere:

»Den økonomiske genopretningspolitik er nu gennem sin første fase, og der er skabt grundlag for en ny epoke i den danske økonomi. Videreføres genopretningspolitikken, er der mulighed for at opstille nogle krævede, men realistiske mål for den langsigtede samfundsudvikling.

Målsætningerne for de næste 10-15 års udvikling er:

- den fulde beskæftigelse skal være genskabt«.

Så kommer der også et par andre mål, men det er jo det med beskæftigelsen, det drejer sig om i dag. Jeg er glad for, at hr. Estrup havde fundet det citat, for det var relevant. De ordførere, der i øvrigt kritiserede, at vi ikke talte om beskæftigelse i redegørelsen, skulle have slået op i denne bog, så havde de været orienteret.

Men når man nu gerne vil tale om beskæftigelsen, vil jeg da også gerne gå ind i den del af diskussionen, og jeg vil ikke overdrive, sådan at Socialdemokraterne bliver vrede over, at vi siger 210.000 nye arbejdspladser. Det seneste skøn er på grund af en ny ATP-vurdering nedvurderet en lille smule. Fra 1982 til 1986 er der skabt 198.000 nye ar-

bejdspladser ifølge det skøn, vi har i dag. Heraf er de 177.000 skabt i den private sektor og de 21.000 i den offentlige sektor. Hvis man sammenholder 1982 og 1979, er der, som jeg nævnte, i den periode en nedgang i beskæftigelsen. Der blev nedlagt 33.000 arbejdspladser i de sidste tre år under socialdemokratisk ledelse. Der blev nedlagt 118.000 arbejdspladser i den private sektor, og så troede man, at man kunne løse problemerne ved at etablere 85.000 arbejdspladser i den offentlige sektor, men det kunne man ikke. Ledigheden steg i de tre år under socialdemokratisk ledelse med 101.000. Ledigheden er under denne regering faldet med 43.000. Det er et signifikant brud på en udviklingslinje.

Og hvad var det yderligere, der skete? Ja, for de unge, de 16-24-årige, steg ledigheden fra 1979 til 1982 fra 45.000 til 73.000. Nu er den faldet fra 73.000 til omkring 50.000, og det er jo dér, vi fik skabt et af de store problemer, som vi i dag diskuterer. Dengang, fra 1979 til 1982, da vi havde en socialdemokratisk ledelse, dengang da de unge ikke kunne få arbejde, dengang da de unge ikke havde lyst til at få en uddannelse, fordi de ikke ville få arbejde, selv om de fik uddannelsen, da fik de ikke tilknytningen til arbejdsmarkedet, da kom de forkert i gang med deres voksentilværelse, og derfor har vi i dag sammen med Socialdemokratiet ændret grænserne for indsatsen mod ungdomsarbejdsløsheden fra 25 år til 29 år, sådan at vi kan samle den gruppe op, som fik skabt deres problem, da vi havde en anden ledelse, hvorimod de helt unge, de 16-19-årige, de, der kommer ud af skolerne i dag, gerne vil have en uddannelse, fordi de tror på, at det kan nytte noget at få uddannelsen. De ved, at de kan få et job, hvis de satses på det. De har optimisme og livsmod. Det er et af de helt afgørende skift, der er sket under denne regering.

Så ved jeg godt, at hr. Kaj Poulsen vil sige: det er sandelig alt sammen kommet udefra, og hvis vi havde fortsat, kunne vi have gjort det meget bedre end jer.

Lad mig tage bare et enkelt eksempel på, at det ikke alt sammen er kommet udefra.

Jeg sad i går til et EF-ministerrådsmøde, hvor vi så på nogle tal for arbejdsløsheden. Stadig væk i 1985 var det sådan, at arbejdsløsheden i Danmark var større end arbejdsløsheden i Tyskland. Hvordan er så udviklin-

[Arbejdsministeren]

gen i dag? Ja, hvis vi ser på udviklingen i de 9 gamle EF-lande – det er dér, vi har den bedst sammenlignelige statistik – så er der fra september 1985 til september 1986 ingen ændring i den samlede ledighed; den er på 11 pct. både i 1985 og 1986. To lande har et fald, Danmark og Tyskland. Danmark har det største fald, 1 procentpoint, og Danmark har nu en væsentlig lavere arbejdsløshed end Tyskland. Hvordan kan det være, når det hele er kommet udefra?

Når alle har haft de samme muligheder som Danmark, hvordan kan det så være, at det er Danmark, der ene af alle har kunnet bringe ledigheden ned i en sådan grad, at intet andet land overhovedet kan sammenligne sig med os? Mon ikke der er nogle indenlandske begrundelser? Mon ikke det hænger sammen med den økonomiske politik, der er blevet ført? Så mon ikke vi skal lægge den diskussion på hylden og så i fællesskab glæde os over, at firkloverregeringens politik støttet af de Radikale har skabt en situation med investeringsfremgang og beskæftigelsesfremgang. Ja, det har oven i købet været sådan, at vi har kunnet opsure en ekstraordinær tilgang til arbejdsmarkedet og bringe arbejdsløsheden ned alligevel.

Det kunne vi selvfølgelig godt have brugt 5 eller 7 af redegørelsens 12 sider på at skrive, men det, det drejer sig om, er jo ikke at give faktuelle oplysninger i redegørelser. De faktuelle oplysninger turde være bekendt for Folketingets medlemmer, hvis de ellers ville læse det materiale, der bliver tilsendt, inden de angriber, at det ikke eksisterer.

Så bliver der også spurgt: hvorfor har man ikke beskæftiget sig med de langtidsledige? Hvorfor har man ikke beskæftiget sig med uddannelsesydelser og iværksætterydelse? Det har vi ikke gjort i denne redegørelse, fordi det er Folketinget bekendt, at der i den lov, der blev vedtaget sidste forår, er en bestemmelse om, at loven skal til revision i folketingssamlingen 1986–87, baseret på en undersøgelse, en undersøgelse, der består af tre dele: én fra Socialforskningsinstituttet, én fra et privat konsulentfirma og én fra Arbejdsdirektoratet. Jeg har meddelt Folketingets arbejdsmarkedsudvalg, at denne undersøgelse, der skulle have været færdig inden udgangen af året, er blevet lidt forsinket, så vi kommer ind i 1. kvartal af 1987, inden den foreligger. Skulle vi så bruge tid i forbindelse med den-

ne redegørelse på at redegøre for nogle resultater, vi ikke har? Nej, vi har valgt at sige, at det med uddannelsesydelser og iværksætterydelse er noget, vi tager fat på, når vi har fået gennemført undersøgelserne.

For så vidt angår spørgsmålet om arbejdstid og løn, som flere ordførere har været inde på, er det ganske rigtigt, at arbejdstiden kun er nævnt med en enkelt bemærkning, som er med, fordi vi ønskede en sammenkædning mellem hensynet til familien og hensynet til arbejdspladsen. Vi ønskede den diskussion om familie og arbejdsplads, som vi også har fået i dag.

I øvrigt mener vi – og det troede vi også var et socialdemokratisk synspunkt – at spørgsmålet om arbejdstid og løn i forbindelse hermed er et overenskomstsspørgsmål, som arbejdsmarkedets parter skal klare selv. Vi har inviteret til trepartsdrøftelser, og vi har fået at vide, at dem kom man til, men man har også sagt til os, at man ikke ønsker trepartsforhandlinger, og det har vi respekteret. Nu er det op til arbejdsmarkedets parter selv at forhandle arbejdstid og aflønning, og hvis vi var gået ind i en detaljeret diskussion om arbejdstid i denne redegørelse vedrørende en offensiv arbejdsmarkedspolitik, ville hr. Kaj Poulsen have stået heroppe og bebrejdet regeringen denne utidige indblanding i overenskomstsituationen. Vi ønsker ikke nogen utidig indblanding i overenskomstsituationen. Vi ønsker, at parterne skal klare det selv, og derfor har vi begrænset os til en enkelt principiel bemærkning.

Jeg kan godt forstå, at hr. Kaj Poulsen næsten ikke kan styre sin lyst til at se vore OD-forslag. De bliver også gode. De bliver så gode, at det bliver meget interessant, når vi skal have debatten om dem her i Folketinget, og jeg skal garantere hr. Kaj Poulsen, at der bliver god lejlighed til at diskutere OD senere i denne samling. Derfor er OD heller ikke med i denne redegørelse.

Nu hvor jeg endelig er fremme ved det, der er indholdet i redegørelsen, og har forklaret, hvorfor nogle af de andre punkter ikke er med, skal jeg for god ordens skyld gøre opmærksom på, at hr. Kaj Poulsen skulle have lyttet til, hvad jeg sagde i onsdags under spørgetiden. Jeg skærer nemlig ikke ned på de selvstændige specialarbejderskoler. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at i 1982 – og jeg kan godt lide at bruge året 1982 som

[Arbejdsministeren]

udgangspunkt, fordi det er sådan et interessant år – var udgifterne til arbejdsmarkedsuddannelserne i alt godt 1,2 mia. kr., 1,255 mia. kr. I 1987 er de 1,76 mia. kr. Det er en stigning på 40 pct. i løbende priser, og det er væsentligt mere, end pristalsudviklingen har været i den pågældende periode. Der er altså sket en udvidelse af arbejdsmarkedsuddannelserne i denne regerings tid.

Hvis vi tager de selvejende specialarbejderskoler, vil jeg da godt gentage, at fra 1986 til 1987 stiger bevillingerne ifølge finanslovsforslaget, som det nu foreligger, med 4,2 pct. Det er mere end den indregnede pris/løn-udvikling. Altså en stigning fra 1986 til 1987 eller måske en næsten uændret bevilling, lidt afhængigt af, hvordan pris/løn-udviklingen kommer til at foregå, så der er altså ikke sket nedskæringer. Tværtimod er det samlede arbejdsmarkedsuddannelsessystem blevet udbygget.

Den næste skrøne om nedskæring drejer sig om AF-systemet. Nu er jeg snart træt af at høre på det, for i 1982 var bemandingen i AF-systemet 1.893,9 personer – det var det højeste nogen sinde under den socialdemokratiske regering – og i hvert eneste år siden har der været flere ansatte i AF-systemet, end der nogen sinde har været under den socialdemokratiske regering. Under den borgerlige regering har der altså været flere ansatte i AF, og efter det finanslovsforlig, der nu foreligger, ser det ud til, at vi i 1987 har plads til 2.130,1 ansatte i AF-systemet. Det er altså ca. 140 flere, der er ansat i AF-systemet, end da det under Socialdemokratiet var på sit toppunkt. Er det en nedskæring, hr. Kaj Poulsen? En forøgelse med 140, som oven i købet er ved at få bedre tekniske hjælpemidler. Lad os nu få slået den skrøne ihjel og tale ud fra kendsgerningerne.

Så kan hr. Kaj Poulsen godt komme og sige: jamen i stedet for at I har udvidet med 140, ville Socialdemokraterne have udvidet med 600. Lad os så lægge alle de udgifter sammen og derefter se på skattetrykket, og lad os så se, hvad det ville være for en økonomisk udvikling, vi fik, hvis vi fulgte alle de socialdemokratiske overbudso ønsker. Der er altså tale om, at AF-bemandingen er opnormeret i forhold til, da vi havde socialdemokratiske regeringer.

Så har hr. Kaj Poulsen og Socialdemokratiet næsten fået kommentarer nok i forhold

til, hvad de fortjener. Bag alle kommentarerne ligger i virkeligheden, at hr. Kaj Poulsen ikke talte ret meget om indholdet af redegørelsen, for han ved godt, at når vi kommer lidt længere hen, vil han være samarbejdsvillig og indstillet på, at vi i fællesskab skal skabe nogle løsninger, der ligger i forlængelse dels af det forlig, vi indgik i sidste uge, dels af den redegørelse, jeg har givet Folketinget.

Til hr. Carsten Andersen vil jeg gerne sige i anledning af den lille interessante diskussion, der var med hr. Bjørn Elmquist om muligheden for forskellige former for kurser, at der er faktisk i forbindelse med redegørelsen og i forbindelse med det, vi er i gang med, skabt mulighed for, at man kan lave specielle kurser. Det behøver ikke at foregå på en af skolerne, det kan også foregå f.eks. på en virksomhed, hvor man stiller lokaler, maskiner osv. til rådighed, så der er mange muligheder for fleksibilitet. Og det er lige præcis de muligheder, vi gerne vil have forbedret, at man i højere grad decentralt de steder, hvor man har behovene, kan lave lokale løsninger. Det er der jo åbnet for inden for rammerne af den lovgivning, der er blevet vedtaget, og de bekendtgørelser, der er udsendt, så det var en diskussion, der i virkeligheden ligger inden for rammerne af, hvad der kan og skal kunne lade sig gøre.

Så er jeg da i øvrigt glad for, at hr. Carsten Andersen synes, at der var en række positive intentioner. Det viser, at der også er en chance for, at SF, når vi bevæger os fra debat til handling, vil være at finde blandt dem, der vil arbejde med på at gennemføre en lang række af disse intentioner. Lad mig benytte det som anledning til at sige, at vi slutter jo ikke denne debat i dag, jo, det gør vi formodentlig, men vi holder ikke op med at handle. Det, der nu er tanken, er, at vi tager resultaterne af den debat, vi har haft i dag, af de møder, jeg har haft med arbejdsmarkedets parter og med det offentlige arbejdsmarkeds parter, af de faktiske oplysninger i den lille røde bog, jeg lige har vist frem, af handlingsplanen for ligestilling, hvor det jo ikke bare er de to sider, der står inde i selve handlingsplanen, der er interessante, det gælder de ca. 60 sider, jeg mener vi har lagt ved som bilag, og som illustrerer en lang række ting, som vi gerne vil arbejde med på, og summen af alt det omarbejder vi til et

[Arbejdsministeren]

arbejdsmarkedspolitik handlingsprogram, der vil indeholde en lang række konkrete aktioner. Nogle af dem vil vi kunne gå i gang med administrativt, og det vil vi gøre. Andre af dem vil kræve lovændringer, og de lovændringer vil vi så forelægge for Folketinget. Det er i forbindelse med de lovændringer, jeg har en fornemmelse af, at der bliver samlet nogle meget brede og fornuftige flertal her i Folketinget, og det tror jeg Folketinget er tjent med sker.

Over for fru Lilli Gyldenkilde har jeg kommenteret spørgsmålet om arbejdstiden, men jeg vil godt sige til fru Lilli Gyldenkilde og dermed også til fru Jytte Andersen, at nu har vi afleveret en handlingsplan med diverse bilag, vi har haft en lang række drøftelser om kvindernes arbejdsløshed, og vi fremhæver specielt i redegørelsen her, at en af de grupper, der skal gøres en særlig indsats for, er kvinderne. Nu synes jeg ikke, at fru Lilli Gyldenkilde og fru Jytte Andersen skal blive så forgabt i, at man kun kan gøre noget for kvinderne, hvis man gør det som en særlig indsats. Det ligger jo faktisk sådan, at hele redegørelsen, hele udbygningen af AF-systemet, hele udbygningen af arbejdsmarkedsuddannelserne i høj, høj grad drejer sig om at gøre en indsats for kvinderne. Kvinder er som bekendt også mennesker, og jeg taler intet sted i resten af redegørelsen om, at det kun er mænd, vi skal gøre noget for. Vi skal gøre noget for mennesket, vi skal gøre noget for individet, og det er faktisk det, vi taler om i hele redegørelsen, så jeg er ked af, at fru Lilli Gyldenkilde og fru Jytte Andersen læser det, som om det, der skal gøres for mennesker, ikke skal gøres for kvinder. I skal have en lidt bredere opfattelse af begreberne og så være klar over, at det, vi skriver om, i virkeligheden er både mænd og kvinder.

Fru Lilli Gyldenkilde mener, at redegørelsen er lavet for tidligt i forhold til de grupper, som har behov for en særlig hjælp. Det mener jeg ikke; jeg mener, den er lavet på et passende tidspunkt. Bl.a. kunne vi med udgangspunkt i redegørelsen lave det forlig, som vi lavede i sidste uge, og som, hvad angår intentionerne, svarer ganske godt til nogle af de ting, der står i redegørelsen.

Jeg vil da også gerne oplyse, at det arbejde, som socialministeren og jeg tidligere har orienteret arbejdsmarkedsudvalget om at vi

sammen med undervisningsministeren og finansministeren har sat i gang med henblik på at hjælpe den allersvageste gruppe, nemlig de yngre, der er kommet helt ud af arbejdsmarkedet og er på bistandshjælp, nu er så langt, at der foreligger en rapport, som vi forhåbentlig allerede i eftermiddag i et møde mellem de involverede ministre kan tage politisk stilling til, sådan at vi fra regeringens side kan gå i aktion med henblik på at hjælpe de lidt ældre unge, som er røget på bistandshjælp, tilbage på arbejdsmarkedet i en arbejdsituation. Vi er altså også kommet videre på det område.

Nu lyser min røde lampe, så jeg kan ikke nå at få svaret flere. Men jeg vil godt slutte med det positive og minde om den betænkning til lovforslag nr. L 47, som vi har afleveret i sidste uge, og hvori der står: »Udvalget finder, at der med de af arbejdsministeren stillede ændringsforslag er skabt et godt fundament for at fortsætte den beskæftigelsesfremmende indsats over for unge. Samtidig er der givet mulighed for at udvide indsatsen til andre særlig udsatte grupper. Man er enig om, at der i løbet af foråret 1987 skal tages en nærmere drøftelse om, hvordan indsatsen skal se ud i årene fremover.«

Den enighed tror jeg er politisk vigtig, og jeg oplever, at der bag de stærke ord i virkeligheden også vil være enighed om at gennemføre tankerne i den redegørelse, der er givet.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Ministeren startede så blidt og sødt og var næsten ved at overbevise os om, at vi alle sammen var så enige om alting. Så skruede ministeren bissen lidt på og skældte især hr. Kaj Poulsen ud, hvorefter det i et let truende tonefald blev sagt, at vi jo nok skulle blive samarbejdsvillige.

Jeg vil sige til ministeren, at VS vil være meget, meget samarbejdsvillig, hvis det, der er blevet skabt det meget brede flertal om, fortsætter på den måde, det er startet, nemlig sådan, at oppositionen er kommet med forslag, Socialdemokratiet med L 47 om beskæftigelsesforanstaltninger for unge og SF med forslaget om ligestillingskonsulenter, og i begge tilfælde er der blevet et meget, meget bredt forlig. Den måde at arbejde på synes

[Elisabeth Bruun Olesen]

jeg er meget, meget positiv. Jeg synes, det er godt, at ministeren synes, at de socialdemokratiske tanker, som SF, VS og de Radikale – og her sidder nøglepersonerne i dette spil jo – støtter, skulle igennem, og så kom de igennem. Jeg husker da, at ministeren under debatten absolut var, jeg vil tillade mig at sige noget vrangvillig over for forslaget, og hvis ministeren ikke fået det meget, meget, meget brede forlig. Lad os fortsætte på den måde, det synes jeg er flot!

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg må nok sige, at arbejdsministeren er optimistisk, og det er jo altid godt. Og når jeg tænker på, hvilken opposition arbejdsministeren har, og hvor meget vi egentlig hjælper, så er der jo også grund til at være optimistisk. Jeg er enig med fru Elisabeth Bruun Olesen i, at hvad der er sket af offensive ting på disse områder i den sidste tid, skyldes, at oppositionen har rejst dem. Men lad nu det ligge, for jeg kan også lide den samarbejdsform.

Det, der i øvrigt kalder mig herop, er al den talmagi. Åh, hvor var det slemt, da socialdemokraterne sad ved magten, og nu er det blevet så godt alt sammen. Jeg husker, da vi havde en socialdemokratisk regering og vi havde 150.000 arbejdsløse, hvordan vi stod og hegledede regeringen igennem her fra talerstolen: det var dog for galt, at vi havde 150.000 arbejdsløse. Og jeg husker, hvordan de Konservative og Venstre sammen med Socialdemokratiet forsvarede sig – for vi har jo nemlig ikke haft en socialdemokratisk regering, som ikke har været afhængig af et eller flere af de borgerlige partier, der i dag står og gungrer oven i hovedet på Socialdemokratiet. Der har desværre været alt for korte perioder, hvor Socialdemokratiet ikke har været afhængig af de borgerlige partier, og derfor har de borgerlige partier naturligvis et medansvar også for de dårlige tal, der har været tidligere, lige så vel som de har et ansvar for de dårlige tal, der er i dag med hensyn til arbejdsløsheden.

Så synes jeg heller ikke, man skal glemme, at der var et afsnit, der hed SV-regeringen. Den gik først af den 26. oktober 1979, og som bekendt er tingene længe undervejs her.

Regeringen kan i øjeblikket rose sig af, at man nu endelig har fået lavet 1.000-plads aftalen i 1987 vedrørende social- og sundhedsuddannelserne. Jamen den blev gennemført, da Socialdemokratiet i 1982 samarbejdede med SF.

Skal vi nu ikke komme ned på jorden igen og så lægge op til at tage fat i de ting, vi reelt er uenige om?

Da jeg også har opbrugt min tid, må jeg komme igen med, hvad det er.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg konstaterede, at arbejdsministeren kom i tidnød, og Det Radikale Venstre plejer jo at hjælpe regeringen, når der er rimelig grund til det. Derfor vil jeg da gerne give arbejdsministeren lejlighed til at svare på nogle af de ting, det ikke rigtig lykkedes at svare på i første omgang, og derfor vil jeg spørge arbejdsministeren, dels hvorfor der ikke var noget mere om det langsigtede i redegørelsen, dels hvad arbejdsministerens reaktion er på de citater, jeg kunne diske op med fra AKF-rapporten. Jeg synes, at ikke mindst det sidste er foruroligende.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Når nu arbejdsministeren bliver hjulpet til talerstolen igen af Det Radikale Venstre, vil jeg godt bede ham om også at svare på det, der står i rapporten »Arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedspolitik«, side 89 – jeg citerer:

»Kravet om et generelt højere kvalifikationsniveau vil delvis blive opfyldt i 1990erne, fordi de nye generationer, der kommer ind på arbejdsmarkedet, har et højere uddannelsesniveau end de ældre, der forlader arbejdsmarkedet.«

Arbejdsministeren var så venlig at inddrage denne rapport i debatten, og derfor er det at sige, at her lå en del af politikken for arbejdsministeren. Må jeg forstå den bemærkning, der står på side 89, sådan, at vi klarer uddannelsesniveaet på arbejdsmarkedet ved, at der kommer nye til, og o.k., så ryger de gamle, men det er der ikke så meget at gøre ved; de skal jo ikke lære så meget, når de alligevel skal gå af?

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Nu vil jeg for en sikkerheds skyld starte med hr. Estrups spørgsmål og takke for hjælpen.

Jeg er i og for sig enig med hr. Estrup i, at den langsigtede uddannelsespolitik og dens indretning ikke er nævnt i denne redegørelse, og det hænger sammen med måden, vi arbejder på, nemlig at dette er arbejdsministerens redegørelse for hans område, nemlig arbejdsmarkedsuddannelserne, men vi er helt enige i, at det, vi taler om i denne redegørelse om arbejdsmarkedets udvikling, omstillingen osv., stiller meget store krav til den langsigtede indretning af uddannelsessystemet. Det taler jeg så ofte med min kollega undervisningsministeren om, og det optager ham ganske betydeligt at få lavet disse tilpasninger. Det, vi bl.a. håber at vi kan bidrage med i forbindelse med den offensive arbejdsmarkedspolitik, er en mere fremadrettet overvågning af, hvilke behov for hvilke kvalifikationer det er, der vil opstå ikke bare på det korte og det mellemlange sigt af hensyn til arbejdsmarkedsuddannelserne, men også på det endnu længere sigt af hensyn til, at vi kan bidrage til tilrettelæggelsen af uddannelserne.

I forbindelse med at sikre denne gensidige koordinering mellem de to ministerier skal man f.eks. mærke sig, at ifølge undervisningsministerens lovforslag om teknikeruddannelsen er Arbejdsministeriet repræsenteret i Teknikerrådet, netop for at vi i dette Teknikerråd skal kunne bidrage med vore oplysninger om arbejdsmarkedsudviklingen. Jeg er altså enig i, at der er en problemkreds, der bestemt er betydningsfuld, når vi snakker om det fremtidige arbejdsmarked, men som bare ikke er behandlet i redegørelsen, fordi det i øvrigt ligger i Undervisningsministeriets regi.

Så vil jeg sige, at jeg synes faktisk også, at den første AKF-undersøgelse vedrørende AMU på nogle punkter er ganske foruroligende læsning. Vi ved, at en del af det data-materiale, der ligger deri, er baseret på, så vidt jeg husker, foråret 1983. Vi ved også, at nogle af undersøgelseerne, også interviewundersøgelseerne, er relativt gamle, og derfor håber jeg, at der er sket en forbedring siden, men det er faktisk bl.a. den undersøgelse, der har givet anledning til de tre underoverskrif-

ter vedrørende arbejdsmarkedsuddannelserne, som står i redegørelsen: om behovsvurderingen, som skal videreføres, om de små og mindre virksomheder netop i relation til systemet, fordi de får for lidt service fra systemet i dag, og om at arbejdsmarkedsuddannelserne skal være ajour og jobrelaterede. Det er faktisk konsekvenser af den nævnte undersøgelse.

Det er klart, at vi vil tage de yderligere analyser, der kommer, meget alvorligt, og vi er enige i, at hvis ikke billedet er ændret, er der virkelig behov for, at vi beskæftiger os med indholdet i uddannelserne og ikke bare bevillingerne, som nogle ofte stiller spørgsmål om her i salen eller skriftligt. Det er ikke bare et spørgsmål om at kigge på bevillinger, det er også et spørgsmål om at kigge på indholdet og om organisationernes og virksomhedernes ansvar for indholdet, og her ser vi faktisk betalingen ikke bare som et bidrag til de statsfinansielle budgetter, men også som et bidrag til, at de virksomheder og de organisationer, som skal betale, også får en mere aktiv og konstruktiv interesse i, at indholdet er noget, som det kan lønne sig for dem at betale for. Vi er altså meget enige i, at det er et område, som vi skal beskæftige os med.

Og så er vi tilbage i den pudsige situation, at hver eneste gang der bliver indgået et forlig, skændes politikerne om, hvem der har æren. Hvem kom først med hvilket forslag? Jeg synes, det er goldt. Jeg vil godt sige, bare som en almindelig sagsoplysning – og så kan man tage det for, hvad man vil – at redegørelsen om offensiv arbejdsmarkedspolitik faktisk blev bebudet allerede i maj måned i år i forbindelse med det debatoplæg om vækst og omstilling, som industriministeren, arbejdsministeren, undervisningsministeren og finansministeren udsendte.

Vi startede så arbejdet i ministeriet, lavede et rammeoplæg og sendte det ud til direktoraterne. Vi fik direktoraternes tilbagespil, vi havde diskussioner om disse tilbagespil internt og med direktoraterne, og så er det altså endt med, at vi på en bestemt dato har sendt en redegørelse over til Folketinget.

Men mange af de tanker, der lå bag, var jo født og skabt i vores sind og i vores arbejde allerede i maj, juni, juli og august, og derfor var det så nemt og så naturligt, da der opstod en situation, hvor vi kunne få blødgjort det socialdemokratiske forslag hen i

[Arbejdsministeren]

retning af noget, som vi syntes var fornuftigt og anvendeligt, og som lå på linje med de tanker, vi havde gjort os, at gå ind i det store kompromis.

Socialdemokraterne havde stillet forslaget, det får de æren for. Vi havde gjort os nogle tanker, der gjorde, at vi kunne være med, og det får vi så forhåbentlig æren for. Jeg håber så, at den brede enighed betyder, at der i fællesskab bliver skabt nogle løsninger for de mennesker, vi forsøger at hjælpe, med det kompromis, vi indgik i sidste uge, og så kan vi alle sammen engang i januar 1988, når vi skal til valg, prøve at kæmpe om æren.

For så vidt angår hr. Carsten Andersens spørgsmål vedrørende side 89 vil jeg sige, at det, der blev citeret fra side 89 i rapporten om arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedets politik, mere er et udtryk for en faktisk oplysning, nemlig den, at de unge, der kommer ind på arbejdsmarkedet, har ajourførte uddannelser og derfor større kendskab til den ny teknologi, og derfor er de i forvejen bedre rustet til at klare opgaverne end den ældre arbejdskraft. Men det er ikke udtryk for vores politik. Det er netop derfor, vi siger i redegørelsen om den offensive arbejdsmarkedspolitik, at da ca. 75 pct. af dem, der vil være ude på arbejdsmarkedet i år 2000, allerede er der i dag, så bliver der en meget stor opgave i retning af at øge efteruddannelsen. Vi skal omskole og omkvalificere hele tiden. Det er i den forbindelse, vi satte målet om en fordobling af efteruddannelsesindsatsen, og på det punkt vil jeg da godt medgive hr. Kaj Poulsen, at det meget vel kan være, at det mål viser sig at være for beskedent, men så må vi revurdere det og revurdere det i opadgående retning, hvis det er det, der er behov for. Det er faktisk den vurdering af, at der er et behov, der er svaret på hr. Carsten Andersens spørgsmål. Vi venter ikke bare passivt på, at tingene bliver løst ved, at der bliver skiftet ud på arbejdsmarkedet.

I øvrigt vil det være sådan, at de unge, der går ind i dag, på det tidspunkt er blevet ældre, og så er der nogle andre unge, der har bedre og ajourførte uddannelser, for dette er jo ikke noget, man løser én gang for alle, det er en kontinuerlig proces, hvor tingene hele tiden udvikler sig.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg synes, en debat som denne skal være konstruktiv, og det prøver jeg også at være. Derfor vil jeg spørge ministeren en gang til, for det kan være, han ikke hørte mit spørgsmål i første omgang.

Jeg spurgte, om man slet ikke gjorde sig tanker om nogle positive særforanstaltninger for kvinder. Det kan være i virksomheder, og det kan såmænd også være i ministerierne og andre offentlige virksomheder, at man ser på, hvordan kønsfordelingen er. Nu laver vi så en handlingsplan for, hvordan vi får det ændret, og så laver man en evaluering senere og ser, hvor langt vi er kommet, hvad det er for håndgreb, vi ikke kan bruge, og hvad det er for nogle, vi skal bruge fremover. Altså noget handling her og nu, for det er ikke nok at appellere til kvinderne om at gå ind i urtraditionelle erhverv.

Vi står med dette problem – hvad enten vi nu kan lide det eller ej – i masser af år, hvis ikke der gøres noget drastisk nu. Det er en af de ting, jeg kunne forestille mig at man virkelig kunne gøre, og til beroligelse for dem, der tror, at det er noget specielt socialistisk, fordi det kommer fra et socialistisk parti, kan jeg hilse og sige, at ideen har været praktiseret i USA i store virksomheder gennem en årrække. Der er det lykkedes at få kvinder ind på lederstillinger og på mellemliderstillinger og at få en bedre kønsfordeling i det hele taget, og det er jo den vej, vi skal, hvis vi ellers mener noget som helst med ligeret og ligestilling. Det var det ene, jeg spurgte om.

Det andet, jeg spurgte om, var: skal vi ikke i gang med nogle særforanstaltninger på uddannelsesstederne, f.eks. i form af at stille et vist antal pladser til rådighed for kvinder? Så kan vi sige: de pladser er der for kvinder på disse uddannelsessteder, og i det omfang der er for mange der vil ind på pladserne, har vi sikret, at i hvert fald halvdelen bliver kvinder.

Et tredje spørgsmål – så nu er min taletid igen opbrugt – er: bliver der tale om, at vi for en del af de penge, der nu bliver sat af i AF-systemet, får nogle indvandrerkonsulenter? Det er der vistnok efterhånden meget hårdt brug for.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Jeg bliver altså forvirret, hr. minister, for det lyder, som om det er en overraskelse også for ministeren, at den konservative arbejdsmarkedspolitik bygger på faktiske oplysninger. Men det er da de faktiske oplysninger og den måde, man vurderer dem på, der danner politikken, ikke? Når man derfor medtager den vurdering, at nytilgangen til arbejdsmarkedet er bedre uddannet og derfor betyder et mindre pres på uddannelsen, må man da forstå det sådan, som jeg gav udtryk for før.

Når kapitel II, der handler om dannelsen af en arbejdsmarkedspolitik, så på side 90 ender med, at det centrale spørgsmål er, om arbejdsmarkedet selv kan foretage disse tilpasninger med hensyn til uddannelse hurtigt og med få omkostninger eller en massiv arbejdsmarkedspolitisk indsats er nødvendig, er det jo, fordi arbejdsministeren er i tvivl og gerne ser, at man selv klarer det på arbejdsmarkedet med små omkostninger uden den massive indsats.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Min refleksion på ministerens store tale skal jeg komme med i et ordinært bidrag i anden omgang, men jeg synes, jeg vil sige, at vi har såmænd ikke så meget imod, at ministeren smykker sig med lånte fjer. Vi synes, det er klogt af ministeren, når han konstaterer, at der er flertal i Folketinget, så at give udtryk for, at nu har han samlet et stort og bredt flertal for gennemførelse af disse ting.

Det gælder, da vi fjernede 70 pct.-satsen. Da måtte vi slæbe regeringen med, og alligevel stod ministeren her på talerstolen og gav udtryk for glæde over det store flertal, han nu havde samlet. Det er et godt marketingarbejde, og det skal vi ikke misunde ministeren. Det eneste, vi måske skal være misundelige over, er, at vi andre ikke har moral til at gøre det lige så uanstændigt, men det er der ikke noget at gøre noget ved.

Så står ministeren her og bryster sig af, at der nu er kolossalt mange penge til arbejdsmarkedssuddannelserne i forhold til tidligere; i år er bevillingen forøget med 4,2 pct. ifølge det forliggende finanslovsforslag, siger ministeren. Nu har vi ikke set finansloven endnu, men det, ministeren siger, er, at han udnytter

den forsinkede julemandseffekt, som han benyttede sidste år. Da vi skældte ud over nedskæringerne på arbejdsmarkedssuddannelserne, kom ministeren nogle måneder senere og sagde: nu har jeg reddet arbejdsmarkedssuddannelserne fra at gå fuldstændig ned, nu kommer jeg med 25 eller 50 mill. kr.

Det, der foreligger, og det, man prioriterer efter ude på skolerne i øjeblikket, er en nedskæring, og hvis ikke ministeren er klar over det, kan han jo ringe ud på skolerne og give dem klar besked om, hvad det er, ministeren vil med de brede uddannelser. Det er de brede uddannelser, der, som ministeren beskriver, er behov for, og vi er enige med ministeren i, at der er et kolossalt behov for, så ministeren skal såmænd ikke være så træt af, at kritikken kommer. Vi håber naturligvis bare, at ministeren tager ved lære af det.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Jeg troede egentlig, at jeg havde svaret på fru Lilli Gyldenkildes første spørgsmål om de positive særforanstaltninger for kvinder. Det var i hvert fald min hensigt at svare på det ved at sige, at i forbindelse med udmøntningen af denne redegørelse og af den handlingsplan om ligestilling, som statsministeren har fremlagt for Folketinget, herunder specielt de tanker og ideer, der ligger i bilaget fra Arbejdsministeriet, regner jeg med, at vi får vist, at der faktisk er en ganske god vilje til at lave positive særforanstaltninger for kvinder, og at der også sker ret meget på dette område. Det mener vi også er nødvendigt.

Det, jeg så bare prøver at sige, når man nu kommer og siger, at der kun står 10 linjer om kvinder, er, at der faktisk slet ikke står noget om mænd i redegørelsen. Og hvem drejer det sig så om? Sagen er, at redegørelsen selvfølgelig drejer sig om hele vort arbejdsmarked, men i forhold til redegørelsen om hele vores arbejdsmarked har der så været behov for at trække kvinderne, de langtidsledige unge og indvandrerne frem. Det var det, jeg forsøgte at sige, og da er det andet måske druknet i det. Men det er klart, at der bliver foretaget positive særforanstaltninger. Jeg kan bl.a. henvise til, hvad fru Jette Thomsen sagde om de 1.200-1.500 pladser - jeg er ikke engang sikker på, at det ikke var 1.700, men det er i alt fald noget i den stil -

[Arbejdsministeren]

der allerede er planlagt, og hvoraf nogle er i gang.

For så vidt angår spørgsmålet om indvandrerkonsulenter lægger jeg, som fru Lilli Gyldenkilde ved, op til, at det i høj grad skal være den enkelte region, der selv skal bestemme, hvordan de har behov for at lave deres indsats. Jeg gik med til det med ligestillingskonsulenter, fordi jeg synes, sagen i sig selv var god, men det var ikke nogen hemmelighed, at jeg helst ville have haft, at den enkelte regionchef ude i AF-systemet, som jeg har tillid til ville kunne løse opgaven bedre – rent ud sagt – end Folketinget, fik lejlighed til at indsætte sin arbejdskraft dér, hvor der er behov for det.

Vi lægger op til, at hvis der er nogen af de regionchefer, der i forbindelse med de ekstra bevillinger, der er blevet givet, mener, at det i deres region vil være hensigtsmæssigt med en speciel indvandrerkonsulent, har de da ret til at ansætte én. Hvis det er på den måde, man føler f.eks. i Københavnsområdet, hvor vi har det største problem, man skal gøre det, jamen så har man lov til at gøre det. Jeg vil godt lige sige, at vi faktisk har omdisponeret nogle midler, sådan at man allerede i København har fået ekstra midler til at gøre en indsats for så vidt angår indvandrerne. Så det er der en mulighed for.

Når hr. Carsten Andersen nu er begyndt at læse i »Arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedspolitik« og efter mit citat på side 89 er nået til side 90, så kan jeg kun anbefale at gå videre, at læse side 90 og 91. Der står faktisk svaret på behovet for omkvalificering og opkvalificering og dermed svaret på, at det altså ikke er nok bare at lade virksomhederne gøre det selv. Det er nødvendigt, at vi yder et bidrag fra det offentlige system. Så jeg kan anbefale læsningen; det er ganske godt og konstruktivt.

For så vidt angår hr. Kaj Poulsens bemærkninger om de selvejende specialarbejderskoler må jeg indrømme, at jeg snart er ved at være træt af det. Der ligger et entydigt planlægningsgrundlag hos skolerne, udsendt den 18. november, baseret på de løfter, jeg har givet her i Folketinget og i overensstemmelse hermed. Der står intet sted i dette materiale noget om nedskæringer. Tværtimod, der står noget om øget aktivitet.

Derfor generer det mig, hvis der er andre end den direkte linie ud, nemlig direktoratet,

der giver disse instrukser på ministeriets og direktoratets vegne, hvis der er andre, der forvirrer skolerne med andre oplysninger. Jeg ved ikke, hvem det måtte være, og jeg ved ikke, hvorfor de har lyst til at gøre det. Men der ligger i hvert fald hos skolerne forstandere en klar instruks, der betyder vækst i 1987. Og hvis forstanderne har problemer med det, så formoder jeg, at de henvender sig til direktoratet, og hvis direktoratet har problemer med det, så formoder jeg, at det henvender sig til departementet og dermed til ministeren.

Men jeg har altså ikke fået nogen sådan henvendelse, og derfor må jeg formode, at det klare planlægningsgrundlag, jeg er bekendt med, og som jeg netop selv har set igennem, fordi det skulle være i overensstemmelse med de løfter, jeg har afgivet i Folketinget den 5. november 1986, ikke har givet problemer. Hvis der er nogen, der har givet andre oplysninger til skolerne, så er det altså ikke den direkte ansvarlige linie for de oplysninger; så er det nogle, der forplumrer planlægningsgrundlaget på skolerne.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg skal gøre opmærksom på, at det er min agt at holde tre kvarters frokostpause, når denne forhandling om redegørelsen er slut.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg bemærker jo blikkene, som fortæller én, at nu skal man ikke tro, at man har bopælspligt her på talerstolen. Det tror jeg da heller ikke. Jeg skal fatte mig i korthed.

Jeg skal sige tak til ministeren for svarene på de to af de spørgsmål, jeg stillede. Jeg er glad for at høre, at der vil blive tænkt på positive særforanstaltninger inden for handlingsplanen, når vi skal i gang med dem. Det vil jeg følge meget nøje og komme med gode råd til – hvis det gør noget indtryk.

Det, der står tilbage, som vel også er vigtigt, er, at når vi taler om at gøre den slags – altså det, der lå i svaret fra ministeren, de positive foranstaltninger inden for den offentlige sektor – så synes jeg, det er udmærket, at vi gør det. Men det største arbejdsmarked har vi uden for den offentlige sektor,

[Lilli Gyldenkilde]

og dér er det et gennemgående tema, at det, der skal ske, skal ske på frivillighedens basis.

Jeg må tilstå, at jeg i nogle henseender godt kan se, at det ikke altid er det mest hensigtsmæssige at lovgive. Det kan jeg faktisk godt se. Der kan være områder, hvor det er bedre at lægge det ud. Men jeg tror, vi bliver nødt til at lovgive om positive særforanstaltninger inden for det private. Det tror jeg vi kommer til at se i øjnene at vi må gøre inden for uddannelserne for de unge, som skal ud på det private arbejdsmarked, fordi det er dér, kønsfordelingen er helt skæv. Hvis vi tager fabrikker, kontorer og hvad ved jeg, vil vi se et kønsopdelt arbejdsmarked, som vi ikke får nedbrudt ad frivillighedens vej.

Nu har vi jo råbt og skreget om det her, så langt tilbage jeg kan huske, og det er meget lidt, der er sket. Hvis ikke vi får de unge ind allerede i uddannelsessituationen på nogle utraditionelle områder, sådan at de vælger anderledes, så får vi ikke nedbrudt det kønsopdelte arbejdsmarked. Og kvinderne vil stadig væk være dem, der har dårlige lønninger og ikke reelt har liggeret.

Kaj Poulsen (S):

Ministeren takkede for den kritik, der var fremført, og det er jo altid positivt, når en minister tager imod kritik på den måde. Vi må så bare håbe, at ministeren har forstået, at pæne ord og flotte vendinger i en redegørelse gør det ikke. Der skal aktivitet til.

Ministeren var igen inde på, at et entydigt planlægningsgrundlag er sendt ud til skolerne den 18. november. Jeg har ikke mødt det menneske endnu – jo, ministeren – der fortæller, at dette planlægningsgrundlag er entydigt. Det er flertydigt, det er uforståeligt, og samtlige skoler har formentlig ringet til direktoratet for at få at vide, hvad det betyder.

Det er baggrunden for, at planlægningsgrundlaget er entydigt: at de ordinære aktiviteter skal nedskæres til 1986-niveau minus 2 pct. Det er rigtigt, som ministeren siger, at hans forudsætninger er, at der skal ske en udvidelse af aktiviteterne, hvis ministerens forudsætninger om en udvidelse på 6 pct. af de virksomhedsbetalte kurser og kurser uden for skolerne holder. Men det, vi har arbejdet med, er de ordinære uddannelser, og det er her, ministeren forsøger at forkvakle det. Men vi skal jo have det op igen på onsdag,

og hjælper det ikke, tager vi det næste onsdag igen eller næste igen.

Så vil jeg godt sige til ministeren, at jeg tilbød selvfølgelig enetimer, og ministeren kan såmænd også godt opstille nogle forudsætninger. Hvis bare ikke vi kommer så langt ud, at jeg skal læse det konservative program, så går det såmænd også nok.

Endnu en flot målsætning fik vi her ved ministerens replik. Målsætningen er fuld beskæftigelse i løbet af 15 år. Det er flot, og det er udmærket. Og hvorfor har man sagt 15 år? Ja, det er, fordi man ved, at arbejdsstyrken vil stige de næste 10 år, og derefter vil den være faldende, og så har man en mulighed for at indhente det. Men det er ikke nok, hr. minister. Der må gøres noget aktivt på det her område.

Jeg vil godt give ministeren medhold i, at fra 1979 til 1982 var der faldende beskæftigelse i Danmark. Det skal ikke være nogen hemmelighed, det var der. Vi havde en voldsom krise i Danmark. Vi greb voldsomt ind i finanspolitikken i 1979, for at undskuddet over for udlandet og undskuddet på finansloven ikke skulle løbe alvorlig løbsk og for at rette op på virksomhedernes muligheder. Det betød, at vi havde en nedgang. Det er korrekt.

Men årene fra 1982 og fremefter har været kendetegnet ved opgangskonjunkturer i det internationale samfund.

Hvad har så været de indenlandske årsager i den periode, som ministeren sagde? Årsagerne er, at regeringen har været ligeglad med udenrigshandelen. Regeringen har været ligeglad med, at produktiviteten har haft en faldende tendens og til næste år formentlig vil være direkte faldende. Konkurrenceevnen er stort set faldet med de samme procenter, som den steg med fra 1979 til 1982. Opsparingen er faldet katastrofalt voldsomt. Det private forbrug er steget katastrofalt voldsomt. Eksporten er faldende.

Altså man har en indenlandsk årsag til alt, hvad ministeren siger og gør, til løftet i beskæftigelsen. Er det også det, der er grunden til, at vi kan forvente, at arbejdsløsheden vil stige med op til 50 pct. til næste år, hvis forudsigelserne fra Det Økonomiske Råds Formandskab holder stik?

Er det de indenlandske årsager, ministeren peger på, som viser, at regeringen har været god til at føre politik? Regeringen har smad-

[Kaj Poulsen]

ret dansk økonomi og bryster sig af, at man har skabt nogle arbejdspladser, som stort set kun er blevet skabt, fordi man har været lige glad med alle de parametre i dansk økonomi, som skulle give håb forude. Man har brugt opgangsperioden i dansk økonomi eller i den internationale økonomi fra 1982 til i dag på en rigtig skidt måde, og det kommer vi til at betale for i 1987 og fremover.

Det er rigtigt, at vi har haft en lavere arbejdsløshedsprocent, hr. minister, end andre lande, vi kan sammenligne os med, men andre lande har heller ikke været så letsindige som den regering, vi har i Danmark til at føre økonomisk politik. Der er nu engang en sammenhæng mellem den politik, man fører over betalingsbalancen, og den beskæftigelse, man kan få. Her har regeringen været bedøvende ligeglad, og det kommer vi til at betale mange, mangefold dyrt for i fremtiden.

Jeg ville godt have haft mere tid, men så må jeg tage en kort bemærkning senere.

Carsten Andersen (SF):

Man kan godt blive noget urolig, når arbejdsministeren overvældende takker oppositionen. Det minder mig om det gamle udtryk, at hvis ikke man kan slå dem, så kan man i alle tilfælde gå sammen med dem og prøve at styre retningen.

Jeg kan godt forstå, at arbejdsministeren håber på et stort og bredt forlig om mange af de her ting, og jeg vil da godt ønske, at mange af de væsentlige ting, som vi mener skal ligge i en arbejdsmarkedspolitik, kommer med i udformningen. Ellers er der ikke plads til eller mulighed for nogen af de store, brede favntag.

Jeg er lidt ked af, at ministeren taler hånligt om, at jeg kun er nået til side 90 i »Arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedspolitik«. Jeg har faktisk læst hele bogen, så jeg vil ikke skoses for det. Det er muligt, at ministeren først er nået til de sider nu. Når jeg hæfter mig ved det, er det, fordi et langt liv i organisationerne har lært mig, at det ikke er alle de store, fine håndbevægelser, der betyder noget. Det er forudsætningerne og resultaterne, der betyder noget for, hvor meget styrke man vil lægge i de arbejdsmarkedsuddannelser og i de uddannelser for arbejdsmarkedet, der er så god brug for.

Det, jeg ser der står i denne bog – der er en masse bragesnak om, at der er brug for og så bla-bla – er, at man regner med, at der kommer en ungdom, som har de tekniske kvalifikationer. Man håber på, at arbejdsmarkedet selv klarer det hurtigt og med få omkostninger. Og til sidst siger man: en uddannelsesindsats, som sikrer overensstemmelse mellem arbejdsstyrkens faglige kvalifikationer og arbejdsmarkedets behov. Der står intet om, at man vil satse på mere end lige nøjagtig arbejdsstyrkens faglige kvalifikationer – dem kommer ungdommen med – og arbejdsmarkedets behov til den lavest mulige pris. Det er det, jeg er bekymret for, og i særdeleshed, når ministeren går op og siger: det er politikken.

Jeg er meget glad for, at vi kan komme i gang med de lokale kurser, og jeg er enig i det, der står i den bog, at der er mange langtidsledige, der har svært ved at komme i gang igen. Det er også det, vi hører, når vi kommer rundt på arbejdspladserne. Det er svært at komme i gang med efteruddannelse. Det er svært at komme i gang med bare en almen uddannelse. Det, jeg er forfærdelig bange for, er, at der med hensyn til arbejdsmarkedspolitik og uddannelsespolitik går en streg på tværs, at man udsulter de almene uddannelsesområder inden for arbejdsmarkedet, inden for erhvervsskolerne, inden for specialarbejderskolerne.

Jeg håber, at jeg her kan være med til at presse, for det er næsten livsnødvendigt for dem, der kun har 6, 7 og 8 års skolegang, at der kommer noget alment ind i uddannelsen. Det kan gøre arbejdslivet noget rigere, og det lægger man jo vægt på fra regeringsside i rapporten.

Så vil jeg til slut sige – nu er jeg også ved at løbe tør for minutter – at der ikke er sammenhæng mellem ministerens stærke ord om en styrkelse af efteruddannelserne og den udsultning, der er sket. Det er hovedsagelig sket inden for undervisningsministerens område, på de tekniske skoler, på handelsskolerne, inden for hele det område. Jeg vil håbe, at arbejdsministeren, når der nu skal køres en offensiv politik, så også vil køre den over for hr. undervisningsministeren, sådan at den udsultning stopper.

Det nytter ikke noget, at der kommer unge og andre fra efteruddannelse ud på arbejdsmarkedet, som kun har set de nye maskiner i

[Carsten Andersen]

simultanstørrelse. Det er jo, hvad der sker en gang imellem, og det er jo også, hvad der foregår.

Og så et sidste hjertesuk: det er rigtigt, at AF-kontorerne har fået en opnormering, og at AF-kontorerne har ændret deres arbejdsstil og er blevet mere kundevenlige. Det skal ikke forklejnes. Men de er ikke blevet kundevenlige f.eks. over for efg-uddannelserne, sådan at AF-kontorerne er offensive med hensyn til efg-praktikpladser. De er ikke blevet offensive over for de langtidsarbejdsløse i samme grad, som de er blevet det over for erhvervsmarkedet. Kan det ikke godt få lov at smitte lidt af på den anden side?

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Jeg vil godt starte med hr. Carsten Andersen og sige, at på hvilken måde arbejdsformidlingskontorerne skal være offensive, vil i høj grad afhænge af den prioritering, arbejdsformidlingskontorerne selv er med til at lave. Vi regner med en stærkere regionalisering med styrkede regionschefer, og det gør vi med henblik på, at man kan decentralisere og give større kompetence lokalt. Så den drejning til en lokal prioritering er på vej.

Hvis hr. Carsten Andersen er interesseret i svaret vedrørende arbejdsmarkedsuddannelserne, så vil jeg da godt sige, at når vi lægger større vægt på, at det skal være jobrelateret, så hænger det sammen med bl.a. det, hr. Estrup påpegede i sit indlæg, nemlig at mange af dem, der kommer der, synes, at den uddannelse, de får, er meningsløs opbevaring.

Det, der skal findes, er en passende balance mellem noget, der i hvert fald ikke må være meningsløs opbevaring, og noget, der er alt for jobrelateret. Og der er og skal også i fremtiden være plads til noget alment, specielt i nogle af kursusforløbene, måske ikke i andre.

Indholdet er, også i forbindelse med decentraliseringstanken, i højere grad noget, brugerne – det er jo ikke bare virksomhederne, det er også arbejdsmarkedets organisationer på begge sider af bordet, der jo er stærkt repræsenteret i styringssystemet – skal være med til at definere også i fremtiden.

Jeg vil godt sige til fru Lilli Gyldenkilde, at hendes gode råd sandelig i vid udstrækning kan gøre indtryk. Men somme tider må

vi jo indrømme, at de gode råd er baseret på forskellige politiske opfattelser, og konstaterer, at de gode råd, der ligger i det felt, nok ikke gør så stort indtryk. Det, jeg håber, er, at vi kan tage en god og konstruktiv dialog om de af rådene, hvor vi lægger den politiske ideologi til side og finder de praktiske løsninger og så anerkender, at på nogle områder vil SF andre midler, end en konservativ arbejdsminister og en firkløverregering vil.

En af de skillelinjer er spørgsmålet om frivillighed eller tvang. Det er også på arbejdsmarkedspolitikens område et af de væsentlige spørgsmål. Jeg er enig i, at der skal gøres en særlig indsats i forhold til de unge med henblik på at reducere det kønsopdelte arbejdsmarked. Jeg vil gøre det via frivillighedens vej: oplysning, oplysning, oplysning. Jeg tror ikke på kønskvotering og sådan noget i den sammenhæng. Det er nok dér, en af de politiske skillelinjer mellem os kommer ind.

Ja, så skal vi jo til at beskæftige os med den almene uddannelse af forstandere på specialarbejderskolerne. Nu vil jeg godt læse op af det brev, der den 18. november 1986 er sendt til forstanderne. Der står i forbindelse med, at de skal indsende deres budgetter den 5. december 1986:

»Skolerne skal anmodes om at udarbejde et budgetforslag inklusive virksomhedstilpassede kurser, men eksklusive indtægtsdækket virksomhed, på et aktivitetsniveau, der svarer til aktivitetsniveauet i 1986 og den meraktivitet, som de virksomhedstilpassede kurser giver mulighed for.«

Det kan ikke læses på anden måde, end at selv uden virksomhedstilpassede kurser er der plads til samme aktivitetsniveau i 1987 som i 1986, og det var det, jeg orienterede både hr. Kaj Poulsen og hr. Bakholt om i onsdags. Men for at gøre det endnu mere klart står der i forlængelse heraf:

»Som følge af det uændrede aktivitetsniveau kan der ikke afskediges fastansatte lærere med begrundelse i bevillingsmæssige forhold. Foretagne afskedigelser med denne begrundelse skal tilbagekaldes straks.«

Det kan vel ikke siges ret meget tydeligere, og hvis forstanderne ikke har forstået det, så håber jeg, at de alle sammen har ringet til direktoratet, og så er jeg sikker på, at de har forstået det.

[Arbejdsministeren]

Så kunne vi egentlig have sluttet diskussionen her, hvis ikke der er nogle andre, der går og spreder grums om, hvad der egentlig er beslutningsgrundlag, og hvad der ikke er beslutningsgrundlag. Jeg har tænkt mig at prøve at finde ud af, hvem det er, og hvordan det foregår, for det kan jo godt være, at vi har et styringssystem, der ikke er hensigtsmæssigt, og vi må så i givet fald tage op til overvejelse, om det er det, der er tilfældet, fordi der bliver spredt forvirring i systemet i stedet for klarhed.

For så vidt angår arbejdsløsheden skal jeg ikke forlænge den diskussion meget, men blot sige, at det regneeksempel, vismændene har lavet, betragter jeg som et rent og klart regneeksempel; det vil aldrig nogen sinde blive virkelighed. Det Økonomiske Sekretariat, som regeringen har ansvaret for, har sagt, at i forbindelse med en forventet tilgang til arbejdsmarkedet på ca. 30.000 i 1987 vil de 15.000 komme ind i nye job, og 15.000-20.000 vil være den øgede ledighed. Det er altså korrekt, at regeringen i de officielle papirer har skønnet en stigning i ledigheden på 15.000. Det er også det, der indgår som en finanslovforudsætning.

Jeg synes, det er væsentligt at lægge mærke til, at Arbejdsmarkedsnævnene i den prognose, der lige er blevet sammenarbejdet af Arbejdsdirektoratet, konstaterer, at i såvel oktober kvartal i år som i januar kvartal næste år vil arbejdsløsheden være væsentlig lavere end i de tilsvarende kvartaler året før, altså et fortsat fald i arbejdsløsheden. Disse nævn plejer på den korte sigt at være bedre til at skønne end Det Økonomiske Sekretariat. Det siger jeg, fordi jeg har undersøgt det og ved, at det er tilfældet.

Derfor vil jeg godt konstatere, hvis man nu gik tilbage til åbningsdebatten, at dér postulerede Socialdemokratiet kraftigt og indulerligt hele tiden, at nu begyndte arbejdsløsheden at stige. Selv om man havde et månedstal, hvor den var steget, havde man overset, at det næste tal var kommet og det viste et fortsat fald. De efterfølgende tal viser et fortsat fald, og arbejdsmarkedsnævnenes skøn viser altså også et fortsat fald i oktober kvartal og januar kvartal.

Skulle vi ikke i fællesskab glæde os over, at den udvikling, socialdemokraterne frygter, nemlig at arbejdsløsheden stiger, heldigvis ikke er kommet endnu, og de, der er tættest

på, nemlig arbejdsmarkedsnævnene, vurderer altså, at arbejdsløsheden fortsætter med at falde? Skulle vi ikke tage og glæde os over det? Det ville være en smuk udgang på den del af debatten i dag, der drejer sig om beskæftigelsesudviklingen.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Hr. Kaj Poulsen for en kort bemærkning, som i henhold til forretningsordenen kun kan vare i to minutter.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Det sidste vil jeg glæde mig med ministeren over. Vi håber naturligvis, at den udvikling slet ikke sker, men det er der desværre ikke noget der tyder på i øjeblikket. Arbejdsmarkedsnævnene kunne jo ikke vide, da de kom med deres forudsigelser, hvad det var for nogle filurstreger, regeringen ville lave for at rette op på økonomien. Men lad os håbe, at det er udsat.

Jeg synes også, det er glædeligt, at ministeren vil sætte en undersøgelse i gang for at finde ud af, hvordan de forkerte meldinger er kommet ud til skolerne. Det er med til at skabe forvirring, det er med til at skabe indtrykket af, at ministeren ikke har styr på, hvad der foregår i hans ministerium. Det synes jeg faktisk at vi skal være fri for, således at det ikke er embedsmændene, der kan bestemme, at der skal nedskæres på skolerne, men at det er politiske holdninger, der kommer til udtryk, når vi siger, at vi vil have det fortsat på det niveau på de ordinære kurser, som vi havde i 1986.

Så var ministeren træt af at høre om beemandingen af AF. Det kan jeg godt forstå. Ministeren tager selvfølgelig udgangspunkt i det, der er belejligt for ham, og siger, at der faktisk er flere, hvis man ser på 1982-tallene. Den sidste finanslov, vi havde ansvaret for på dette område, var faktisk den for 1983, og hvis ministeren vil tage udgangspunkt i 1983 og se på, hvordan der er blevet skåret på de ansatte på AF, så vil ministeren se, at det faktisk er gået den gale vej.

Derudover er der kommet utrolig mange arbejdsløse. Det var for at rette op på den situation, at der var kommet mange arbejdsløse ind i AF-systemet, at man skulle have ansat nogle flere, og det er baggrunden for,

[Kaj Poulsen]

at vi synes, det er forkert. Vi kunne naturligvis have gjort det bedre end regeringen på en hel del af områderne. Det ville i hvert fald aldrig være blevet tilladt af den opposition, der sad i 1982, at skattetrykket var steget så meget, at for hver gang Socialdemokratiet opkrævede en krone i statsskat i 1983, opkræver den nye regering halvanden krone, altså en voldsom stigning i skattetrykket. Alligevel har det ikke hjulpet noget på området.

Men forudsigelserne er frygtelige, og vi håber altså ikke på, at det går så galt, som det forudses.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Jeg vil gerne give ministeren lejlighed til at svare på mit spørgsmål om AF-systemets nye kundevenlige ansigt, om det ikke også kan komme til at omhandle efg-elevernes praktikpladser, om AF-systemet ikke kan være offensivt med hensyn til at konnekse efg-eleverne med praktikpladserne. Det synes jeg ville klæde det kundevenlige billede af AF-systemet.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Det svarede jeg faktisk på, inden jeg bad hr. Carsten Andersen lytte til mit svar vedrørende arbejdsmarkedsuddannelserne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 14.00.

Mødet udsat kl. 13.03

Mødet genoptaget kl. 14.00

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 37:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af reglerne om bortfald af supplerende arbejdsløshedsdagpenge.

Af Lilli Gyldenkilde (SF) m.fl.

(Fremsat 6/11 86).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Forslagsstillerne siger, at en del af baggrunden for at behandle det omhandlede spørgsmål i Folketinget er, at det ikke indgik i debatten under lovforslagets behandling i foråret 1985 om overenskomstforlængelse. I forbindelse med en tidligere debat vil jeg godt komme med den konkrete oplysning for at sikre, at vi diskuterer på det samme grundlag, at spørgsmålet om 10-timers reglen faktisk blev rejst under behandlingen af lovforslaget i form af spørgsmål 29 fra arbejdsmarkedsudvalget.

Da forslagsstillerne tilsyneladende ikke har været opmærksom på det – det skal jeg undskylde, fordi der var mange spørgsmål og det var en ophedet situation – vil jeg godt citere sidste del af den daværende arbejdsministers svar af 29. marts 1985, hvor det blev sagt:

»Det er direktøren« – det er direktøren for Arbejdsløshedsforsikringen – »der efter forhandling med Landsarbejdsnævnet skal tilpasse 10-timers reglen til den ugentlige arbejdstid på 39 timer.«

Så det blev altså rent faktisk forudset, og det er også det, man har gjort. Jeg har i øvrigt selv i mit svar af 15. oktober 1986 på spørgsmål nr. S 34 fra fru Elisabeth Bruun Olesen oplyst, at Direktoratet for Arbejdsløshedsforsikringen vil foretage de fornødne ændringer i reglerne efter forhandling med Landsarbejdsnævnet. Netop den dag, beslutningsforslaget blev fremsat, drøftede Landsarbejdsnævnet problemet, men uden at opnå enighed om en indstilling til direktøren.

Jeg har derefter anmodet direktøren om at ændre de gældende regler, således at mindstegrænsen nedsættes til 9 timer i takt med, at den generelle arbejdstid nedsættes til 39 timer inden for de forskellige overenskomstområder. Dette meddelte direktoratet samtlige arbejdsløsheds-kasser ved en rundskrivelse af 19. november 1986. Jeg har samtidig tilkendegivet, at der ikke kan forventes yderligere nedsættelse af mindstegrænsen ved eventuelt kommende arbejdstidsnedsættelser.